Beneficii educative:
**Îmbunătăţirea abilităţilor de comunicare*
**Dezvoltarea capacităţii de a rezolva şi stăpâni evenimente mai plăcute sau mai puţin plăcute ale vieţii*
**Dezvoltarea încrederii în sine*
**Dezvoltă universul emoţional*
**Dezvoltă respectul de sine*
**Exprimarea emoţiilor şi a sentimentelor negative şi pozitive într-o manieră sănătoasă*
**Facilitează constituirea bazelor personalităţii*
**Favorizează autoaprecierea*
**Favorizează dezvoltarea încrederii în forţele proprii*

Midoprint
Str.Petru Maior, nr.6-8, ap.9
400002 Cluj-Napoca, Romania
Tel:(004)0364 116 262

ISBN 978-606-92706-2-2
ISBN 978-606-92706-7-7 vol. IV

Nancy Davis, Ph.D.

A fost odată ca niciodată...

Poveşti terapeutice

Partea IV

Povești pentru problemele legate de mediul școlar

midoprint

www.jucariieducationale.ro

Nancy Davis, Ph.D.

A fost odată ca niciodată...

Poveşti terapeutice

Partea IV:
Poveşti pentru probleme legate de mediul şcolar

Traducerea şi adaptarea în limba română:
Alexandra Gorea, Roxana Moldovan

Ilustraţiile: Sergiu Cristian Dulea, Valerie Solaz

Alternativă Socială şi Capital Uman
www.jucariieducationale.ro

MIDOPRINT
Cluj Napoca, 2011

Ediţia în limba engleză:
Poveştile au fost iniţial publicate în cărţile numite „Therapeutic Stories that Teach and Heal" şi „Therapeutic Stories to Heal Abused Children - Revised Edition".

Ediţia în limba română:
Copyright ©2011 Asociaţia Alternativă Socială şi Capital Uman. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parţială, sub orice formă, a textului, fără acordul prealabil în scris al Asociaţiei Alternativă Socială şi Capital Uman, este interzisă.

Traducerea în limba română cu permisiunea Dr. Nancy Davis

Pentru comenzi :
www.jucariieducationale.ro
Un proiect Alternativă Socială şi Capital Uman
Str. Prof. I.Gh.Marinescu, nr.32, Cluj Napoca
Tel: (004)0727.839.852
Fax: (004)0264439045
E-mail: office@ascu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
DAVIS, NANCY
Poveşti terapeutice / Nancy Davis ; trad.: Alexandra Gorea, Isabella Isoc. - Cluj-Napoca : Mido Print, 2010-
12 vol.
ISBN 978-606-92706-2-2
Partea 4 : Poveşti pentru probleme legate de mediul şcolar. / trad.: Alexandra Gorea, Roxana Moldovan. - 2011. - ISBN 978-606-92706-7-7

I. Gorea, Alexandra (trad.)
II. Moldovan, Roxana (trad.)

615.851-053.2:821.11-93-34=135.1
159.922.7

Midoprint
Cluj-Napoca, str. Petru Maior, nr. 6-8, apt. 9, cod: 400002, Romania
Tel: (004)0745 366 249
E-mail:office@midoprint.ro
ISBN 978-606-92706-7-7

Cuprins

Povestitorul 11
Camionul cu Remorcă Roşie 15
Andrei şi Calea de Aur 21
Andrei, un copil-problemă 25
Maşina cea confuză 30
Marioneta 34
Băiatul şi huliganii 39
Dorinţa care s-a îndeplinit 45
Băiatul care a câştigat aurul 52
Maşina care nu putea menţine direcţia 57
Ţestoasa şi şoricelul 61
Băiatul care nu putea să îşi pună ordine în gânduri . 67

Poveşti pentru probleme legate de mediul şcolar

Aceste poveşti vizează o multitudine de probleme care au impact asupra performanţelor şcolare. Există mulţi factori care influenţează capacitatea unui elev de a învăţa şi de a-şi atinge potenţialul maxim. Pe lângă inteligenţă, dinamica familială, şi sistemul de credinţe joacă un rol major pentru modul în care un elev percepe importanţa învăţării, frecventează orele de curs şi se manifestă într-un mediu academic. Alţi factori cu impact major asupra reuşitelor şcolare sunt: stima de sine, boala sau handicapul, optimismul/ pesimismul, credinţe cognitive despre propria capacitate de a funcţiona, abilităţi sociale sărace, tipuri de comportament, dizabilităţi de învăţare şi funcţionarea creierului. În plus, abuzul unui copil are impact negativ asupra aproape oricărei arii a dezvoltării acestuia, incluzând şi performanţele şcolare. (Briere & Runtz, 1993; Rowan & Foy, 1993).

Subiectul Deficit de Atenţie/Tulburare Hiperkinetică (ADHD) şi al folosirii crescânde a medicaţiei la elevii diagnosticaţi cu ADHD a atras tot mai mult atenţia autorilor. (Hancock, 1996) În acelaşi timp se observă o creştere a cercetărilor asupra Tulburării de Stres Posttraumatic (PTSD) în paralel cu o creştere a înţelegerii impactului pe care îl are o traumă asupra copiilor şi adolescenţilor. (van der Kolk, 1996; Putnam, 1996) De vreme ce copiii diagnosticaţi cu PTSD acut pot fi tot atât de activi sau de neatenţi ca şi cei care au cu certitudine ADHD, este foarte important ca educatorii să ştie că tratamentele celor două afecţiuni diferă. Deoarece PTSD determină o suprasolicitare a creierului, este o greşeală să se prescrie Ritalin unui copil traumatizat, rezultatul fiind o şi mai

mare stimulare a creierului. Din experienţa mea, copiii cu PTSD se concentrează mai bine dacă li se administrează Ritalin, sau orice alt stimulent (aşa cum reacţionează aproape toţi oamenii care iau aceste medicamente), dar comportamentul şi funcţionarea emoţională nu se îmbunătăţesc în mod considerabil.

O modalitate eficace de a diferenţia cele două probleme atât de diferite este aceea de a căuta cazuri de traumă în trecutul elevului. Traume tipice ce pot cauza simptome de PTSD sunt: abuzul, asistarea la acte de violenţă, moartea unui membru al familiei (mai ales dacă este vorba despre o moarte survenită pe neaşteptate şi/sau violentă), operaţii chirurgicale, dezastre naturale, război sau implicarea într-un accident.

Deşi următorul tabel nu are la bază o cercetare ştiinţifică, diferenţele prezentate în el se bazează pe observaţiile pe care eu şi Dr. Marcey le-am făcut în munca noastră cu numeroşi copii cu PTSD sau ADHD:

Hiperactivitate (ADD)	**Tulburare de Stres Posttraumatic (PTSD)**
comportament hiperactiv	comportament hiperactiv
somn liniştit	probleme de somn - nu poate adormi sau se trezeşte de multe ori în timpul nopţii
lipsa problemelor de siguranţă	problem de siguranţă, teama de a fi singur
lipsa nevoii de a controla	nevoia de a deţine controlul asupra sa sau a altora
probleme generate de limite	probleme generate de limite
lipsa *flashback*-urilor	*flashback*-uri, "terori" nocturne
manifestarea emoţiilor in intervale normale	accese de furie, fobii, tristeţe, depresie

probleme de atenţie având ca şi consecinţe dificultăţi în adaptarea la mediul academic	probleme de atenţie având ca şi consecinţe dificultăţi în adaptarea la mediul academic
orientare spre viitor	dificultate în planificarea viitorului
impulsiv, posibil să ia un obiect prin înhăţare din mâna profesorului, acţionare înaintea cunoaşterii tuturor instrucţiunilor	mai degrabă reactiv faţă de mediul înconjurător, decât impulsiv
dificultăţi în relaţiile sociale, cauzate de comportamentul hiperactiv	retragere din faţa unor posibile relaţii, precum şi dificultăţi de natură socială
poate avea probleme cu scrisul de mână şi cu coordonarea ochi-mână, dar se observă o îmbunătăţire dacă se administrează Ritalin	desenele par mai mult goale şi deprimante

Famularo (1990) a descoperit că acei copii care se găsesc într-o etapă acută de PTSD (Tulburare de Stres Posttraumatic) prezintă o serie de simptome diferite de ale acelora aflaţi într-o stare cronică. Prin urmare, este important ca educatorii să recunoască aceste diferenţe. Aceşti cercetători au aflat faptul că acei copii care se află într-o stare acută de PTSD au următoarele simptome: o intensificare a numărului de reacţii spontane, ca şi când experienţa traumatizantă ar reapărea în mintea copilului (*flashback*-urile), în momentul unei noi expuneri la situaţia traumatizantă sau a reamintirii ei; dificultăţi în a adormi; hipervigilenţă; tresărire exagerată la răspuns şi anxietate/agitaţie generalizată. Copiii care au avut o formă cronică de PTSD (deoarece trauma lor s-a desfăşurat pe o perioadă de timp mai mare, sau este în desfăşurare, sau e demult trecută) au prezentat următoarele caracteristici: detaşare de oameni şi retragere în ei înşişi; o

gamă limitată de afect (expresia facială lipseşte sau este deprimată, bucurie puţină şi râs pentru scurt timp), episoade disociative (*visător cu ochii deschişi* sau *cu capul în nori*), tristeţe şi convingerea că viaţa este prea grea. Copiii cu o formă cronică de PTSD pot părea întârziaţi mintal sau „înceţi" şi pot fi diagnosticaţi greşit de către cineva nefamiliar cu simptomele acestei tulburări.

Deoarece poveştile terapeutice sunt indirecte şi oportune, iar cei mai mulţi dintre elevi adoră să asculte poveşti, ele oferă un instrument excelent în a ajuta elevii să îşi îmbunătăţească manifestările în mediul academic. Folosiţi poveştile terapeutice din această carte ca pe un instrument suplimentar pentru a ajuta elevii să îşi îmbunătăţească performanţele şcolare.

Povestitorul

Problemele vizate:
Probleme ce apar în limba scrisă, în special în cazul scrierii de poveşti şi eseuri.

Potrivită pentru:
Clasele I-IV

Mesajul:
Deţii multe poveşti în tolba ta cu amintiri şi este distractiv să le notezi!

Simbolurile şi metaforele:
Este o poveste cu un mesaj direct, cu puţine simboluri

Elemente care pot fi schimbate:
Sexul personajelor principale, scena observată

Notă:
Povestea a fost compusă pentru un elev de clasa întâi, care prezenta dificultăţi în a scrie poveşti. Era un copil foarte inteligent, dar care s-a convins că nu putea scrie. Însă învăţătoarea a menţionat că, după ce a ascultat „Povestitorul" de multe ori, elevul a început să scrie din ce în ce mai mult şi părea să îi facă plăcere rezolvarea temelor de Limbă şi Literatură.

Povestitorul

A fost odată ca niciodată un băiat pe care îl chema Luca. Timp de cinci zile pe săptămână el mergea la şcoală. Îi plăcea foarte mult acolo, mai ales în timpul orelor de Educaţie Fizică şi atunci când se servea masa. De asemenea, îndrăgea şi cititul şi matematica. Totuşi, atunci când vreun profesor îi cerea să scrie poveşti, Luca nu ştia ce să facă şi sfârşea prin a privi pereţii cu ochi pierduţi.

Dar, se străduia. Băiatul se gândea mult, dar nu găsea nimic în amintirile lui. De aceea, el a ajuns la concluzia că nu avea nimic demn de a fi povestit.

Uneori profesorii şi părinţii se supărau pe băiat şi îi cereau să scrie ceva. Dar, cu cât se străduia mai mult, cu atât se simţea mai neputincios. Mintea lui nu vroia deloc să îl ajute.

- Nu pot să scriu sau să spun poveşti! le-a spus Luca. În mine nu există poveşti!

Într-una din zile Luca se întorcea acasă de la şcoală. Părinţii îi dăduseră bani de îngheţată, deoarece lui îi plăcea îngheţata mai mult decât aproape orice pe lume. Dar, pe măsură ce se apropia de magazin, Luca a văzut un hoţ care fugea şi care apoi s-a urcat într-o maşină. Atunci şi-a dat seama că acel hoţ a furat toată îngheţata din magazin. Asta l-a înfuriat foarte tare şi l-a privit mai atent. I-a zărit chipul, maşina şi numărul acesteia. A putut vedea chiar şi direcţia în care a luat-o.

Curând a sosit şi Poliţia. Ofiţerii au început să pună întrebări atât directorului de magazin, cât şi adulţilor care mai erau acolo. La un moment dat, un poliţist a spus colegilor săi:

- Îl voi întreba şi pe acel puşti dacă a văzut ceva...

- Nu îţi pierde vremea cu asta, i-a spus alt poliţist. Este doar un copil, iar copiii nu sunt atenţi, nici măcar dacă se întâmplă o crimă.

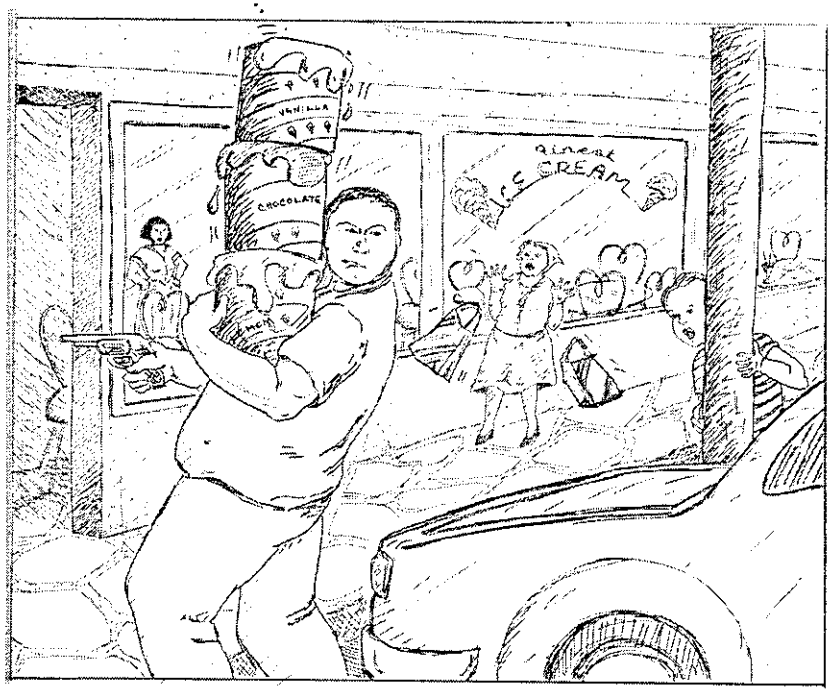

Dar poliţistul era unul foarte meticulos, de aceea l-a întrebat pe Luca dacă a observat jaful.

Luca i-a spus:

- Am văzut totul!

Apoi i-a povestit tot ceea ce îşi amintea: cum arăta hoţul, descrierea maşinii, numărul de identificare de pe plăcuţa maşinii, chiar şi direcţia în care a demarat în trombă. Luca îşi amintea şi toate aromele de îngheţată care fuseseră îndesate în camion.

Bătându-l uşor pe spate, poliţistul i-a mulţumit:

- Ai văzut mult mai mult decât oricare alt adult pe care l-am intervievat!

Curând Poliţia l-a găsit pe hoţ şi l-a arestat. Şi totul a fost posibil datorită informaţiilor detaliate pe care doar băieţelul

le-a putut da. Iar apoi, reporteri de la ziare şi de la diverse programe TV de ştiri au venit şi l-au intervievat. Iar Luca povestea bucuros, iar şi iar, cele întâmplate. Era un adevărat erou!

Oamenii de la ştiri i-au cerut să vorbească despre el. Curând Luca povestea despre toate perioadele vieţii lui cu mult entuziasm.

Atunci când Luca s-a întors la şcoală colegii şi profesorii l-au rugat să le povestească şi lor cum a ajutat Poliţia să prindă acel hoţ. Îi făcea plăcere acel lucru. De aceea, învăţătoarea i-a sugerat să îşi aştearnă toate amintirile pe hârtie. Apoi, ele au fost publicate în ziarul şcolii. Luca găsea acea îndeletnicire ca fiind una foarte uşoară. După publicarea poveştii în ziar, Luca a devenit eroul întregii şcoli.

Curând Luca scria poveşti despre tot felul de lucruri din viaţa lui. Îi plăcea foarte mult ceea ce făcea şi era activitatea lui preferată la şcoală.

Băieţelul a înţeles un lucru foarte important. Viaţa însăşi este o poveste care aşteaptă doar să fie scrisă.

Camionul cu Remorcă Roşie

Problemele vizate:
Incapacitatea copilului de a se concentra sau de a urma anumite indicaţii din cauza dizabilităţii de învăţare, a tulburării de deficit de atenţie sau a Tulburării de Stres Posttraumatic; lipsa abilităţilor de rezolvare a problemelor; lipsa intuiţiei.

Potrivită pentru:
Vârste cuprinse între 6 şi 10 ani;

Simbolurile şi metaforele:
Camionul cu Remorcă Roşie=persoana distrată;

Elemente ale poveştii care pot fi modificate:
Sexul copilului; lucrurile care sunt date uitării; sugestiile oferite copilului pentru a-l/a o ajuta să îşi amintească diverse lucruri.

Mesajul transmis:
Există tehnici care compensează uitarea! Poţi descoperii aceste tehnici care să te ajute! Ai capacitatea de a schimba lucrurile şi de a reuşi!

Notă:
Indiferent care este cauza dizabilităţii de învăţare, conştientizarea ei şi utilizarea unor tehnici de rezolvare a problemei măresc şansele unui impact minim asupra unei corecte funcţionări.

Camionul cu Remorcă Roşie

A fost odată ca niciodată un camion care avea o remorcă roşie. Pe fiecare uşă era pictată în culori vii următoarea emblemă: „Staţia lui Marius de Reparare şi Întreţinere a Autoturismelor". Camionul era responsabil cu ducerea la bun sfârşit a multor lucrări care permiteau Staţiei să funcţioneze fără piedici. De exemplu, el remorca maşinile avariate sau împotmolite până la Staţie, unde apoi erau reparate. Sau, atunci când o maşină rămânea fără benzină, el era cel care transporta combustibilul până la locul cu pricina, iar proprietarul îşi putea continua drumul.

Astfel de activităţi presupuneau o ţinere în minte exactă a tuturor instrucţiunilor primite. Şi asta era o mare problemă pentru Camionul cu Remorcă Roşie. Adesea se întâmpla ca el să înceapă o treabă, ca apoi să uite ce trebuia să facă în continuare. De exemplu, Marius, proprietarul, îl atenţiona prin staţie să ridice o maşină avariată. La început, camionul pornea în direcţia indicată. Dacă, însă, trecea pe lângă un parc sau pe lângă un lot de maşini noi, se oprea. Camionul uita ce avea de făcut şi se oprea să privească copiii jucându-se în parc şi să admire maşinile. În tot acest timp maşina cea avariată şi proprietarul ei aşteptau în zadar ca cineva să îi ajute. Atunci, Marius striga la el prin staţie:

- Unde eşti Camionule cu Remorcă Roşie? De ce nu ai făcut ceea ce ţi s-a spus?

În acele momente Camionul se întrista şi se simţea stânjenit. Nu îi plăcea ca şeful să strige la el. De aceea, pornea din nou spre locul unde îl aştepta maşina avariată. Curând însă atenţia îi era din nou distrasă şi uita ce trebuia să facă. Uneori Camionul cu Remorcă Roşie se înfuria pe celelalte maşini şi le tampona intenţionat, provocând accidente şi confuzie. Problemele se agravau deoarece apăreau întârzieri în trafic. Şeful Marius urla din nou la el prin staţie.

Atunci Camionul se concentra foarte tare şi, într-un final, găsea maşina avariată. Şi uite aşa, o misiune ce trebuia să dureze doar zece minute, dura cinci ore. Iar când ajungea la Staţia de Reparare şi Întreţinere, toţi erau foarte supăraţi pe el.

Noaptea, atunci când Staţia era închisă, Camionul cu Remorcă Roşie se întreba: „De ce toată lumea este atât de supărată pe mine?". Nu înţelegea de ce era el răspunzător pentru toate acele ţipete. Marius a încercat să îi explice ce trebuia să facă. La fel au făcut şi mecanicii. Chiar şi clienţii au discutat cu el. Dar, cu toate că auzea ceea ce i se spunea, Camionul nu asculta cu adevărat.

Marius era un om răbdător. A încercat să schimbe felul de a fi al Camionului. A tot strigat, dar fără prea multe rezultate. De aceea, după mai multe săptămâni, el i-a spus:

- Îmi voi achiziţiona un alt camion cu remorcă, dacă nu îţi faci treaba cum trebuie! Ni se reduce cifra de afaceri din cauza ta. Îţi ia prea mult timp să aduci maşinile avariate şi împotmolite, sau să livrezi combustibil clienţilor! De aceea ei ţipă mereu la mine şi încep să folosească serviciile altei Staţii, una care deţine un camion mai de încredere.

Camionul cu Remorcă Roşie s-a întristat auzind că Marius vroia să îl înlocuiască:

- Te rog mai dă-mi o şansă! Mă voi strădui foarte, foarte tare! a stăruit el.

Pentru că Marius era un om bun şi pentru că ţinea la camionul lui, i-a răspuns astfel:

- Îţi mai dau o singură şansă.

Iar în noaptea aceea, pe când se afla în garaj, camionul a început să analizeze situaţia în care se afla. Ştia că a promis că se va strădui mai tare, dar, totuşi, nu putea înţelege de ce toţi erau atât de supăraţi pe el.

Chiar atunci a intrat un mecanic. Era unul dintre mecanicii care îl reparau atunci când era nevoie.

- Îţi voi arăta de ce intri mereu în bucluc, i-a spus mecanicul. Este important să te poţi vedea aşa cum te percep cei din jurul tău. Aşa te poţi schimba, dacă vrei!

În garaj se afla un televizor şi un aparat pentru redarea casetelor video. Mecanicii le întrebuinţau atunci când nu aveau de lucru.

- Te-am urmărit astăzi, i-a spus mecanicul. Am înregistrat pe o casetă video tot ceea ce ai făcut. Acum îţi voi arăta de ce oamenii sunt mereu supăraţi pe tine.

Spunând acestea, mecanicul a pornit aparatul video şi imaginea nu s-a lăsat mult timp aşteptată. Urmărind caseta, Camionul cu Remorcă Roşie a putut vedea clar cum uitase să ducă la bun sfârşit tot felul de treburi. În schimb, făcuse multe altele care nu îi erau în program. La un moment dat i s-a cerut să remorcheze o maşină avariată. Dar, el a făcut cu totul şi cu totul altceva. Camionul era uimit:

- Nu am ştiut că mă comportam astfel...a bolborosit el.

- Ştiam asta, i-a răspuns mecanicul. Tocmai de aceea am decis să îţi arăt caseta. Sper că te-a ajutat să te vezi în această postură.

Apoi mecanicul a plecat acasă. În schimb, Camionul cu Remorcă Roşie a rămas pe gânduri... El rememora imaginile vizionate şi analiza ceea ce a învăţat. În cele din urmă a hotărât ca pe viitor să se comporte altfel. Dacă s-ar fi întâmplat să uite ceva, el ar fi căutat modalităţi prin care să îşi amintească ceea ce trebuia făcut.

În ziua următoare Camionul l-a rugat pe Marius ca atunci când îl va mai trimite într-o misiune, să îi noteze pe o bucată de hârtie exact ceea ce trebuia să facă. Mai mult, i-a cerut să înregistreze instrucţiunile cu ajutorul unui reportofon. În acel mod ar fi ascultat indicaţiile în mod repetat şi şi-ar fi amintit ce trebuia să facă. A început chiar să repete cu voce

tare paşii pe care trebuia să îi urmeze. S-a arătat deschis şi la alte sugestii din partea lui Marius şi a mecanicilor. A încercat fiecare idee sugerată de aceştia, până când a găsit varianta care i se potrivea.

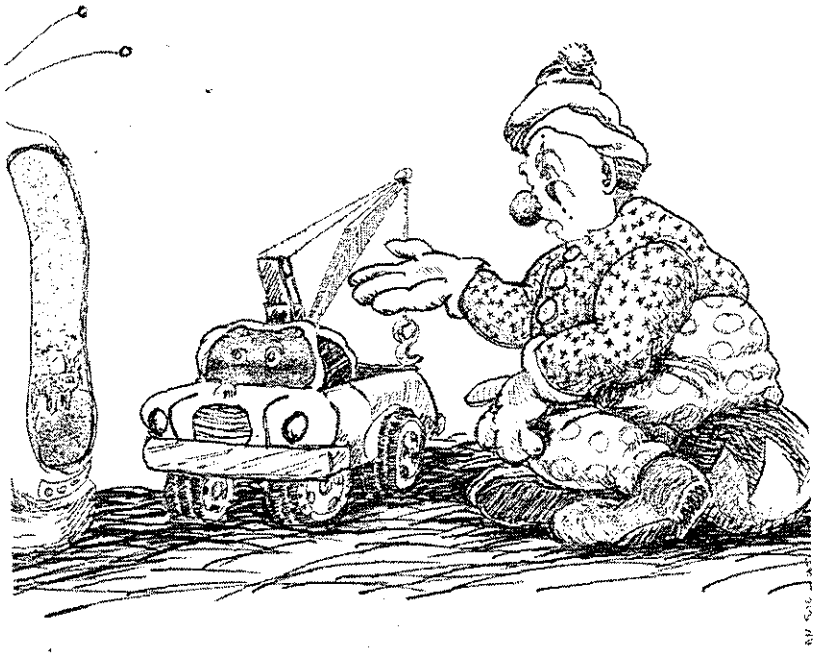

Curând, Camionul cu Remorcă Roşie a reuşit să ducă la bun sfârşit misiunile în care era trimis. El mergea direct la locul indicat, remorca maşina avariată şi o ducea repede la Staţia lui Marius. Apoi transporta combustibil şoferilor care uitaseră să facă plinul maşinilor lor. Doar aşa puteau să îşi urmeze drumul. Apoi a ajuns să reîncarce bateriile maşinilor şi

să se reîntoarcă la Staţie în cel mai scurt timp cu putinţă. De aceea şeful Staţiei era foarte mulţumit de Camion. Datorită lui, clienţii sunau şi complimentau serviciile oferite de acea Staţie, iar afacerea merge din ce în ce mai bine.

Pe zi ce trecea Camionul cu Remorcă Roşie găsea noi şi noi mijloace prin care să îşi amintească locul unde trebuia să meargă şi ce trebuia să facă. Aprecia complimentele şi îi plăcea să îşi îndeplinească îndatoririle cât mai bine. Atunci când se iveau probleme, el căuta motivul pentru care le cauzase. Apoi se străduia să o rezolve.

Într-o zi l-a auzit pe Marius spunându-i unui client că cel mai bun şi mai de încredere camion din întreg oraşul era chiar Camionul cu Remorcă Roşie. Dacă camioanele ar putea zâmbi, atunci fără îndoială că acela ar fi zâmbit. Era un camion responsabil, care îşi dădea silinţa să îşi îndeplinească atribuţiile cât mai eficient.

Andrei şi Calea de Aur

Problemele vizate:
Fobia de şcoală (refuzul de a merge la şcoală), mai ales la grădiniţă şi în clasa întâi;

Potrivită pentru:
Copiii de 5 şi 6 ani (această poveste nu ar trebui spusă copiilor ale căror mame îşi abandonează familiile în mod repetat);

Mesajul:
Poţi găsi o modalitate de a-ţi ignora teama şi de a merge la şcoală! Mămica ta va fi bine în lipsa ta şi o vei regăsi acasă la întoarcere!

Simbolurile şi metaforele:
Calea de Aur = sistemul educaţional naţional;
cupa cu aur = notele.

Elemente ale poveştii care pot fi modificate:
Numele şi sexul copilului; membrul din familie pe care copilul îi este teamă să îl părăsească.

Notă:
Povestea a fost scrisă pentru un băieţel de cinci ani căruia îi era teamă să meargă la grădiniţă. Avea o surioară bebeluş, care suferea de o problemă medicală serioasă. La fel, şi mama copiilor avea probleme grave la inimă, motiv pentru care a fost chiar spitalizată imediat după ce a născut fetiţa. În momentul compunerii acestei poveşti mama şi fetiţa se simţeau bine. Povestea aceasta şi altele l-au ajutat pe băieţel să pornească spre grădiniţă cu din ce în ce mai puţină teamă.

Andrei şi Calea de Aur

A fost odată ca niciodată un băieţel pe care îl chema Andrei. El trăia într-o ţară în care tuturor copiilor li se cerea să urmeze o Cale de Aur. Cei care ajungeau la capătul ei erau recompensaţi cu o cupă de aur. Însă când a venit rândul lui să păşească, Andrei a fost cuprins de nesiguranţă. Nu credea că ştia cum să obţină cupa sau dacă chiar o vroia. De aceea, atunci când mama i-a spus că era vremea să pornească pe acea Cale, Andrei a răspuns:

- Nu. Mai bine stau acasă şi nu merg pe ea niciodată!

Prietenii lui din cartier au încercat să îl încurajeze. Ei au mers la el acasă şi l-au îndemnat:

- Andrei, haide! Să mergem!

Dar lui Andrei îi era teamă. „Poate că voi rămâne aici, în casa mea, şi nu voi pleca niciodată, îşi spunea el. Oricum, cui îi pasă de aur? Nu am nevoie de aur!"

Apoi, şi mai mulţi copii de vârsta lui Andrei au venit la uşa casei în care locuia şi i-au strigat:

- Andrei, ieşi afară şi vino cu noi pe Cărarea de Aur. Îţi vom fi prieteni! Putem învăţa o mulţime de lucruri şi ne putem distra în acelaşi timp!

O parte din Andrei îl îndemna să meargă cu ceilalţi copii, dar cealaltă se temea.

„Dar dacă mămica se va simţi singură fără mine? s-a întrebat el. Poate că mămica are nevoie de mine aici. Poate că trebuie să am grijă de ea...".

Copiii au continuat să îl îndemne:

- Haide! Să păşim pe Calea de Aur!

- Nu, cred că voi rămâne cu mămica, le-a răspuns Andrei.

Şi copiii au plecat.

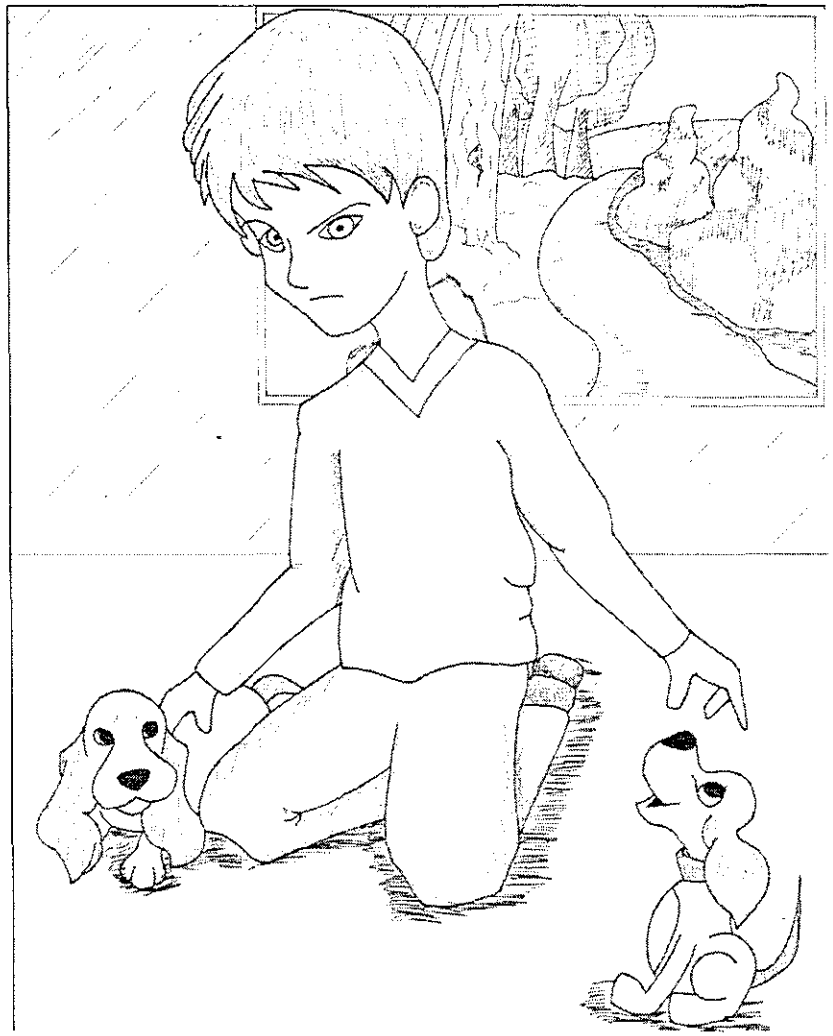

Într-o după-amiază Andrei a urmărit un program TV în care nişte copii râdeau în timp ce mergeau pe Cărarea de Aur. Apoi a vizionat şi o casetă video cu copii care învăţau multe lucruri noi pe parcursul călătoriei. Atunci el şi-a spus: „Pare a fi

distractiv să mergi pe Cărarea de Aur! Dar mi-a teamă că mami nu va fi aici când mă voi întoarce...!"

După aceea Andrei a hotărât să se joace cu căţeaua şi puii ei. Îi plăcea să-i privească pe pui jucându-se. A observat că mama lor îi lăsa singuri un timp, dar mereu se întorcea la ei. A privit cu atenţie cum căţeii s-au aventurat departe de mama lor. S-au jucat şi s-au distrat pe când mama lor era în altă parte. Urmărindu-le joaca, s-a gândit la ce trebuia să înveţe din acea experienţă.

În dimineaţa următoare, copiii l-au chemat din nou:

- Andrei, vino pe Calea de Aur!

El le-a răspuns:

- Sunt pregătit!

A mâncat micul dejun şi a sărutat-o pe mama de rămas-bun.

- Mă voi întoarce la prânz! a promis el.

Apoi a plecat însoţit de ceilalţi copii. Uneori îi era teamă, iar alteori era bucuros. Se mai întâmpla să nu vrea să meargă, dar de îndată ce o apuca pe Calea de Aur, totul se schimba. De fiecare dată când se întorcea acasă Andrei îşi dădea seama că mama lui se descurcase şi fără el. Era mereu bucuroasă să îl revadă. Îl îmbrăţişa şi îl săruta cu mare drag.

În cele din urmă a venit şi acea zi în care Andrei nu s-a mai temut deloc să o pornească pe Calea de Aur. Băieţelul a scăpat de teamă pentru că a înfruntat-o. A învăţat că frica te poate împiedica să creşti. De aceea, el a decis să fie mai isteţ decât ea.

Andrei, un copil-problemă

Problemele vizate:
Probleme de comportament la şcoală şi acasă, care apar la un copil inteligent, cu aptitudini pentru reuşită şi cu un comportament adecvat vârstei;

Potrivită pentru:
Până la vârsta de 12 ani;

Mesajul:
Îţi poţi controla problema de comportament şi ai capacitatea de a găsi o soluţie! Îţi poţi vindeca rănile din suflet şi poţi ajunge un om de succes!

Simbolurile şi metaforele:
Lacrimile din suflet=orice tristeţe sau durere provocată de respingere sau de o traumă;

Elemente din poveste care pot fi schimbate:
Sexul personajului principal; caracteristicile personajului principal, astfel încât să reflecte şi mai bine comportamentul copilului pentru care este folosită această poveste;

Notă:
Andrei era un copil care a suferit multe pierderi. Mama lui nu cunoştea identitatea tatălui copilului. La un moment dat l-a părăsit pe copil, lăsându-l în grija unui iubit şi a mamei acestuia, care a preluat rolul de bunică. Mai târziu, iubitul respectiv a fost trimis la închisoare, iar mama lui s-a îmbolnăvit foarte tare. Deşi a devenit un copil-problemă, Andrei era un învingător. A fost în stare să îşi schimbe comportamentul. A fost adoptat de o familie minunată şi sper că îşi foloseşte în continuare aptitudinile pentru a avea succes şi nu pentru a fi un copil-problemă.

Andrei, un copil-problemă

A fost odată ca niciodată un băieţel frumos şi foarte inteligent pe care îl chema Andrei. El se înţelegea bine cu toţi cei din jurul său. Dar, nu avea deloc încredere în el. Atunci când se privea în oglindă, nu putea să vadă decât probleme. Oglinda îi arăta un băieţel urât şi prost, un adevărat eşec pentru mai târziu.

Dar Andrei nu vroia să dea greş în toate. De aceea, el a decis să devină un copil-problemă. „Sunt în stare să devin cel mai problematic copil de prin împrejurimi. Asta pot face şi mă voi descurca de minune! Pentru a deveni un copil-problemă nu ar trebui să fiu nici inteligent, nici frumos, nici prietenos şi nici să fiu drăguţ cu toată lumea. Pot deveni un copil-problemă!" şi-a spus copilul.

Astfel încât, s-a pus imediat pe treabă pentru a-şi atinge scopul propus. Şi chiar a reuşit! Când ajungea la şcoală, îşi lovea colegii de clasă... Atunci când stătea în bancă, lovea cu piciorul şi punea piedică oricui avea ghinionul să-i fie prin preajmă... În timpul recreaţiei murmura înjurături... Refuza să îşi îndeplinească atribuţiile de elev. Chiar directorul şcolii a mers la clasa lui Andrei, ca să discute cu învăţătoarea. A auzit-o pe aceea spunând despre el că era un copil-problemă. Atunci a zâmbit. Era exact ceea ce îşi dorise.

Chiar şi atunci când se plimba prin cartier, după orele de şcoală, Andrei intra în diverse altercaţii. Se bătea pe terenul de joacă cu ceilalţi copii, lovindu-i cu pumnul în nas. De aceea ei se înfuriau şi îşi ziceau unul altuia că, într-adevăr, Andrei era un copil-problemă. Iar acesta nu făcea decât să zâmbească cu satisfacţie. „Fac exact ceea ce vreau să fac!", îşi spunea el.

Iar când era acasă refuza să îşi facă ordine în cameră. Nu îşi aduna de pe jos hainele sau jucăriile cu care se jucase. Camera era un adevărat dezastru. Când venea ora cinei refuza să mănânce. Mai mult, începea să ţipe atunci când cineva se uita la televizor pe un canal care lui îi displăcea. În acele momente cei din casă spuneau:

- Andrei este un copil-problemă!

Iar el zâmbea, pentru că aceea era dorinţa lui.

Într-una din zile, după ce toată lumea ţipase la el, Andrei s-a privit în oglindă şi şi-a spus: „Am reuşit! Sunt cel mai problematic copil pe care l-a cunoscut cineva vreodată! Dar, atunci, de ce sunt atât de trist? Eu am crezut că fiind un copil-problemă voi fi şi fericit, dar nu s-a întâmplat aşa! Nu înţeleg ce nu e în regulă!"

În acea seară s-a dus la culcare şi a avut un vis. Se făcea că un Andrei mult mai în vârstă, venit de undeva din viitor, i-a adus un mesaj:

- Andrei, tu ai decis să devii un copil-problemă deoarece ai prea multe lacrimi în inima ta! Ai crezut că acele lacrimi vor dispărea dacă vei deveni cel mai dificil copil întâlnit vreodată. Dar nu au dispărut. Doar s-au înmulţit!

Andrei a trebuit să recunoască acel adevăr:

- Ai dreptate. Lacrimile din inima mea s-au înmulţit...

- Ei bine, este timpul să faci ceva în această privinţă! l-a sfătuit celălalt. În realitate eşti o persoană complet diferită! Nu eşti deloc aşa cum te percepi! Eşti un copil foarte inteligent, ştii să îţi faci prieteni atunci când vrei şi ştii să îţi îndeplineşti atribuţiile şcolare. Este timpul să îţi vindeci rănile din suflet! De ce nu alegi să renunţi la a mai fi un copil-problemă? În felul acesta vei reuşi în toate şi asta te va face fericit. Iar cei din jurul tău se vor bucura şi ei împreună cu tine!

Băieţelul s-a convins că avea nevoie de ajutor. Trebuia să îşi schimbe vechile decizii. De aceea, a stat mult de vorbă cu celălalt „eu", cel din viitor. Ei au discutat despre suferinţă şi dragoste, despre menirea şcolii şi scopurile în viaţă, despre a excela sau a regresa în toate.

Când s-a trezit a doua zi dimineaţa Andrei a rămas pentru un timp nemişcat pe pernă. Îşi simţea inima oarecum schimbată. Părea că lacrimile se împuţinaseră şi nu îşi mai simţea trupul ca fiind o povară.

În acea zi nu i-a mai necăjit pe ceilalţi. Şi cu fiecare zi care trecea, el se cuminţea tot mai mult. A venit chiar şi clipa în care învăţătoarea l-a îmbrăţişat! Cu timpul, lacrimile din inima lui Andrei au dispărut. Rănile s-au vindecat. Băieţelul a reuşit să se schimbe. Era cu totul altul în relaţiile cu prietenii lui, la şcoală, acasă şi mai ales atunci când vorbea cu el însuşi.

Curând, a început să se comporte cu ceilalţi copii de vârsta lui în aşa fel încât a reuşit să îşi facă o mulţime de prieteni. Oamenii erau bucuroşi atunci când băieţelul se plimba pe strada lor. Iar învăţătoarea lui era mulţumită, îi aprecia inteligenţa şi ştia că Andrei urma să reuşească în tot ceea ce şi-ar propune. Acasă hainele îi erau frumos aranjate, se spăla pe dinţi, făcea duş... Într-un cuvânt, a devenit o cu totul altă persoană.

După toate acele schimbări, într-o zi Andrei a realizat un lucru foarte important. Privindu-se în oglindă, a descoperit ceva nou în legătură cu el. „Nu vreau să mai fiu un copil-problemă. Vreau să fiu unul special!" Şi atunci a zâmbit, dându-şi seama că era deja un copil deosebit.

Maşina cea confuză

Problemele vizate:
Problemele altora care influenţează comportamentul unui copil; faptul de a te agăţa de evenimente trecute, dar cărora trebuie să le dai drumul; pesimismul; o traumă anterioară ce interferează cu funcţionarea corectă a psihicului (de exemplu, *flashback*-urile);

Potrivită pentru:
Vârste începând de la 6 ani;

Mesajul:
Poţi găsi o modalitate prin care să te desprinzi de toate experienţele negative pe care le porţi cu tine şi care însă interferează cu funcţionarea corectă a ta, ca om! Poţi fi „reparat"!

Simbolurile şi metaforele:
Călătorii clandestini=orice problemă sau traumă care se agaţă de psihic, devenind centrul gândurilor noastre;
- adolescentul=înţelepciunea subconştientului care rezolvă problema.

Elemente ale poveştii care pot fi schimbate:
Sexul maşinii; culoarea maşinii; sexul adolescentului; tipul problemei cauzate maşinii de către călătorii clandestini.

Notă:
Povestea a fost scrisă pentru un copil a cărui mamă avea multe şi variate probleme. Dar, ea îl considera propriul terapeut. Este o poveste potrivită pentru orice copil care se agaţă de amintiri sau căruia i se dau spre rezolvare probleme pe care, de fapt, nu trebuie el să le rezolve.

Maşina cea confuză

A fost odată ca niciodată o maşină verde ce părea tare confuză. De exemplu, atunci când încerca să rămână pe şosea pentru a ajunge acolo unde trebuia motorul se oprea. Iar când încerca să ţină motorul pornit, nu putea rămâne pe şosea. Iată de ce maşina cea verde se confrunta cu o problemă foarte dificilă. Arareori reuşea să ajungă la destinaţie.

Din cauza confuziei sale, maşina intra mereu în conflict cu câte cineva. Dacă ieşea de pe şosea şi se izbea de diverse lucruri, avea necazuri cu sine. Dacă se oprea din mers, avea probleme cu şoferul căruia nu îi plăcea să rămână blocat în trafic. Oamenii strigau la ea constant:

- De ce nu te poţi uita pe unde mergi? De ce te tot opreşti?

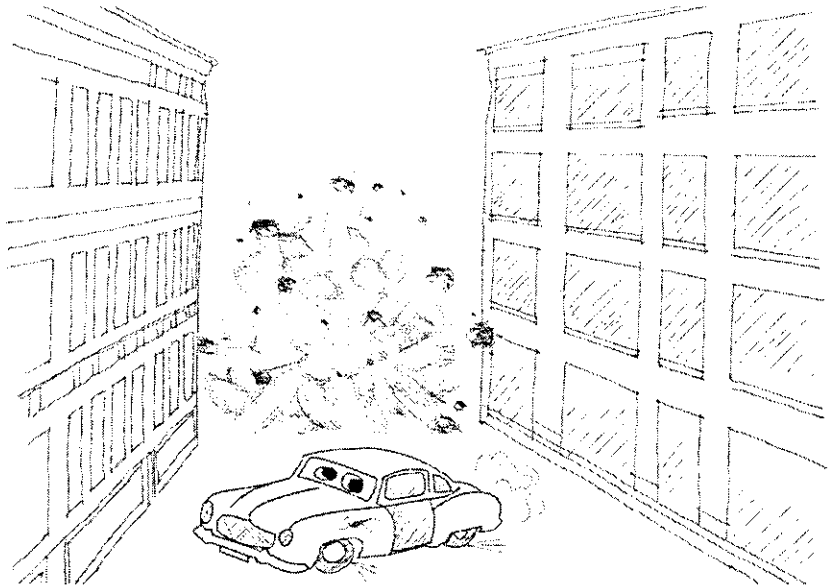

Asta nu făcea decât să o facă şi mai confuză. Părea că maşina cea verde nu putea face două lucruri în acelaşi timp. Nu putea să urmărească drumul pe care mergea şi să şi meargă deoarece ceva i se întâmplase. Dar, nu avea nici cea mai vagă idee ce anume.

Pentru că mereu lovea câte ceva şi pentru că şoferii ei rămâneau blocaţi în trafic, nu trecu mult timp până când a fost abandonată pe marginea drumului. A rămas singură. Vopseaua s-a cojit şi a căzut. Adolescenţii i-au furat capacele roţilor. În cele din urmă a fost acoperită de noroi.

Într-una din zile, un tânăr a observat maşina cea verde. El avea prea puţini bani, dar avea nevoie de o maşină. L-a căutat pe proprietar şi l-a întrebat dacă ar putea-o cumpăra.

- Nu îţi pot cere prea mulţi bani pe maşină, i-a spus acela. Are o problemă neobişnuită şi nu poate fi reparată.

Apoi i-a explicat cumpărătorului cum maşina cea verde părea incapabilă să rămână pe şosea şi să ţină motorul pornit în acelaşi timp.

Dar tânărul nu s-a descurajat. Se credea capabil să o repare. Deci, cei doi au căzut de acord asupra unui preţ corect. Proprietarul a înmânat cheile. Curând însă, când tânărul a încercat să conducă maşina spre casă, s-au lovit de un stâlp de telegraf.

„Bătrânul proprietar avea dreptate... şi-a spus el. Într-adevăr, această maşină verde are probleme!" A pus să fie remorcată până la un auto-service, unde el lucra cu jumătate de normă. A aşezat-o pe un elevator şi a ridicat-o până deasupra capului său. Aşa o putea analiza şi pe dedesubt. Băiatul a fost foarte surprins de ceea ce a găsit. Motorul era plin de călători clandestini.

Acei călători erau de fapt nişte seminţe de plante care obişnuiau să se agaţe şi să rămână ataşate de orice puteau atinge. De obicei, după un timp treceau pe blana vreunui animal sau pe pantalonii cuiva. Şi totuşi, era ceva neobişnuit să fie agăţaţi tocmai de o maşină! Era uimitor! Privind mai cu atenţie, băiatul i-a descoperit chiar şi în filtrul de aer, în ţeava de eşapament, în carburator şi în lichidul hidraulic pentru direcţie. Erau peste tot! El a înţeles că acei călători clandestini nu aveau ce căuta într-o maşină. Nu trebuiau să intre în contact cu motorul sau cu mecanismul de direcţie.

- Aha... a zâmbit noul proprietar. Maşinuţă verde, am găsit cauza problemei tale!

A început repede să îndepărteze seminţele, din toate locurile unde se aciuaseră. Apoi le-a aruncat pe un câmp, acolo unde le era locul. Din ele urmau să se dezvolte plante adulte.

După aceea a supus maşina unui test. Aceasta era uimită. Era în stare să urmărească direcţia în care mergea, dar în acelaşi timp şi să ruleze pe şosea. „Este interesant cum acei călători clandestini au putut afecta capacitatea mea de a-mi face datoria de maşină..." a gândit ea.

De atunci, adolescentul a folosit maşina cea verde ori de câte ori avea nevoie. A revopsit-o şi i-a reparat motorul încât parcă torcea. Uneori prietenii îl numeau norocos pentru că a obţinut un adevărat chilipir. Dar el ştia că achiziţionarea acelei maşini nu a avut nimic de a face cu norocul. A cumpărat-o deoarece a avut încredere în el că o putea repara. Nu a renunţat, aşa cum au făcut-o alţii.

Marioneta

Problemele vizate:
Copiii care permit altora să îi manipuleze în aşa fel încât ajung într-un final să se manifeste total nepotrivit, chiar cu accese de furie;

Potrivită pentru:
Vârste cuprinse între 6 şi 13 ani;

Mesajul transmis:
Atunci când reacţionezi la ironia şi provocările altora, le permiţi de fapt să te controleze!

Simbolurile şi metaforele:
- a manevra sforile = a şti ce să spui cuiva astfel încât să îl determini să reacţioneze într-un mod cu totul nepotrivit sau chiar să intre în bucluc;
- marioneta = oricine este uşor influenţabil, dar într-un mod autodistructiv;

Elemente ale poveştii care pot fi schimbate:
- sexul personajului principal; moduri de a se manifesta ale personajului principal, care îl bagă în bucluc.

Notă:
Unii copii suferă de „Tulburare de Stres Posttraumatic" sau PTSD. Alţii o învaţă. Oricum, există şi rebelii, cei care chiar nu lasă pe alţii să le spună ce să facă. Cei mai mulţi cred că ei îşi pot controla mânia. Povestea de faţă îi ajută să conştientizeze cât sunt de manipulaţi, dar şi cum să nu mai permită aşa ceva.

Marioneta

A fost odată un băiat inteligent pe nume Traian. El s-ar fi descurcat foarte bine la şcoală, dacă nu ar fi avut o problemă de control a mâniei. Zi după zi Traian trecea de la o stare de calm la una de furie cât ai clipi. În acele momente el devenea agresiv: îşi lovea colegii, îi jignea şi înjura.

De aceea, intra în conflict cu profesoara, dar nu îi păsa deloc. Iar când era pedepsit, zâmbea.

Traian credea că deţinea controlul asupra furiei sale. „Eu mă manifest exact aşa cum vreau eu", bolborosea pentru el atunci când era din nou trimis în biroul directorului. „Nimeni nu îmi spune mie ce să fac!" Şi zâmbea, pe când aştepta să fie poftit în birou. Traian se convinsese că furia era de fapt dorinţa lui. Credea că toată lumea îl considera puternic şi independent.

Pe când aştepta în-afara biroului directorului, băiatul a început să tragă cu urechea la discuţia ce răzbătea din interior. Numele lui a fost rostit şi asta i-a atras atenţia.

- Traian este o marionetă! cineva a spus directorului.

Era vocea profesorului lui de Educaţiei Fizică.

- Ai dreptate, a replicat directorul. Oricare elev din clasa lui îl poate controla cu uşurinţă în orice moment. Iar Traian acţionează exact după cum este dorinţa colegului său. De exemplu, dacă ei îl jignesc, Traian-marioneta răspunde prin lovituri. Ei ştiu exact ce ar trebui să îi spună pentru ca băiatul să se înfurie. Rezultatul obţinut este bucluc pentru el şi întâlnirea cu mine. Când se întâmplă una ca asta toţi elevii râd de el pe la spate, bucuroşi că i-au mânuit sforile corect.

Traian crede că este independent, când de fapt este doar o marionetă.

Băiatului nu i-a plăcut deloc să audă aşa ceva. El se considera un elev puternic, pe care îl admirau toţi ceilalţi. Iar a afla că se râdea de el pe la spate ca de o marionetă, nu era deloc plăcut. Se înfurie la culme. Îşi aminti povestea lui Pinocchio. Îşi putu imagina cum cineva trăgea de sforile acelei păpuşi de lemn. A văzut doar spectacole cu marionete în sala de spectacole a şcolii! Şi acolo erau păpuşi cu sfori ataşate de mâini, de palme, de picioare şi de cap. Persoana care trăgea sforile deţinea control absolut asupra oricărei mişcări de-a marionetei.

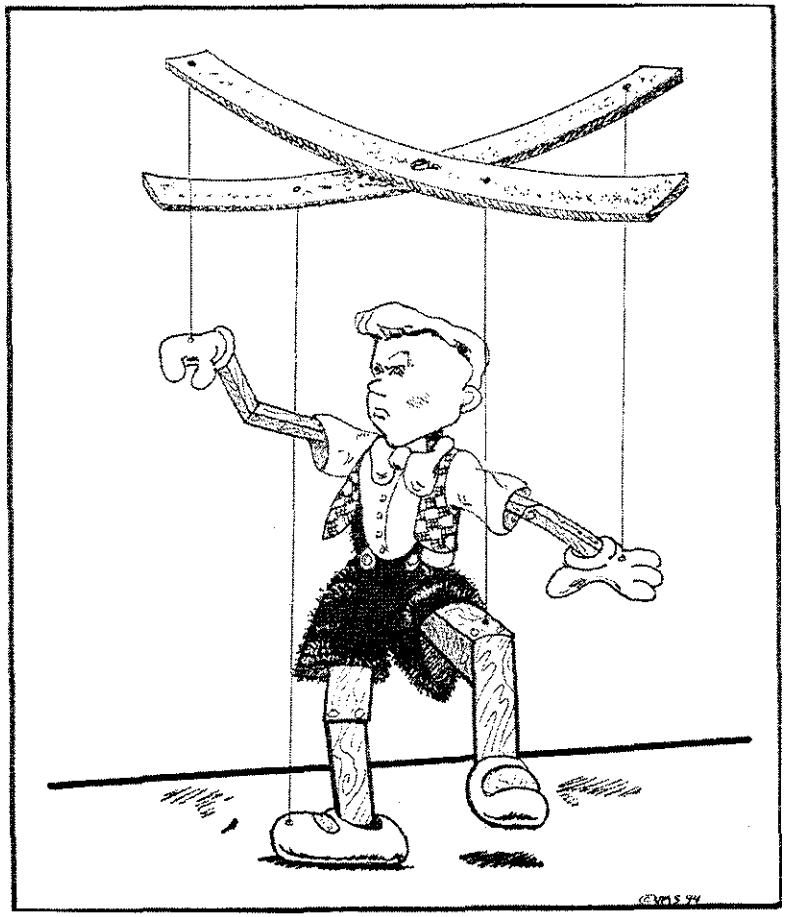

„Eu nu sunt o marionetă!" şi-a spus el atunci. Dar lacrimile din ochi sugerau altceva. Anume, faptul că nu era sigur de ceea ce spunea.

Tot aşteptând să intre la director, Traian a adormit. A visat că era într-adevăr o marionetă de ale cărei sfori trăgeau ceilalţi elevi. A tresărit şi s-a trezit. Nu se mai simţea atât de puternic ca până atunci.

- Este înspăimântător! Nu vreau să fiu o marionetă!

După ce a vorbit cu directorul, Traian s-a întors în sala lui de curs. S-a tot gândit cum să facă să oprească influenţa colegilor. „Trebuie să mă schimb astfel încât nimeni să nu mă mai poată controla! Sunt în stare să găsesc o soluţie!" şi-a spus el.

A doua zi, câţiva elevi l-au jignit. Vechiul Traian i-ar fi lovit cu pumnul. Dar noul Traian era complet schimbat.

- Nu sunt o marionetă! a spus el cu fermitate şi a plecat fără să lovească pe cineva.

- Ce tot spune acolo? s-au întrebat elevii.

De aceea, au început să îl jignească şi mai urât decât de obicei. Încercau să îl supere. Iar când Traian nu a reacţionat aşa cum vroiau, ei au fost cei care s-au înfuriat.

„Acum că nu mai sunt marionata lor, ei se supără iar eu câştig. Poate că vor deveni marionetele mele..." şi-a spus băiatul.

Timp de multe zile elevii au încercat tehnici din cele mai felurite pentru a-l enerva pe Traian. Vroiau să îl bage în bucluc şi să fie trimis la director. Dar, nu au avut sorţi de izbândă. Băiatul tăiase sforile care îl ţineau legat de ei. Colegii nu îl mai puteau influenţa. Traian renunţase la acele sfori. Atunci când a conştientizat că era manipulat de colegii lui doar pentru a-i face probleme, el s-a deşteptat.

După un timp elevii au renunţat. Şi-au dat seama că se schimbase. Nu mai era marioneta nimănui. Mai mult, pentru că reacţiona altfel, Traian a început să îşi facă prieteni. A început să îi placă la şcoală şi se descurca bine.

Într-una din zile profesoara a anunţat o temă a întregii clase. Era vorba despre o reprezentaţie cu marionete pusă în scenă pentru toată şcoala. Traian s-a oferit voluntar. Trebuia să manevreze o marionetă. Atunci a concluzionat că doar păpuşile-marionetă ar fi trebuit să aibă sfori. Vroia să se asigure că nu avea să mai fie marioneta nimănui.

Băiatul şi huliganii

Problemele vizate:
Copiii care sunt tachinaţi de huligani; lipsa abilităţilor de rezolvare a problemelor;

Potrivită pentru:
Copiii sub vârsta de 13 ani sau copiii ce prezintă o dezvoltare întârziată;
Mesajul:
Cei care te tachinează te vor lăsa în pace în momentul în care vei găsi mijloacele prin care să le faci faţă! Există multe modalităţi prin care să rezolvi o problemă! Dacă soluţiile încercate nu funcţionează, atunci poţi încerca altele noi!

Simbolurile şi metaforele:
- femeia în vârstă = înţelepciunea subconştientului în a găsi soluţii la probleme;
- scutul invizibil=a nu fi deranjat de cuvintele celor care te tachinează;
- merii=metaforă pentru rezolvarea problemei;
- taurul=huliganii.

Elemente ale poveştii care pot fi schimbate:
Sexul copilului; cuvintele huliganilor; alcătuirea familiei; persoana care vorbeşte cu copilul; idei suplimentare pentru înfruntarea huliganilor.
Notă:
Povestea a fost scrisă pentru un băiat abuzat sexual de către dădacă şi care a dezvoltat PTSD (Tulburare de Stres Posttraumatic). La şcoală avea un comportament scăpat de sub control, iar ceilalţi copii îl tachinau. Pe măsură ce simptomele de PTSD s-au diminuat, a găsit mijloace de a-i înfrunta pe cei care îl necăjeau. Povestea i-a permis să găsească soluţii la această problemă specifică unei copilării întârziate (age-old childhood problem).

Băiatul şi huliganii

A fost odată ca niciodată, pe un tărâm nu prea îndepărtat, un băiat pe nume Alexandru. El era un băiat ca oricare altul. Îi plăcea să joace baschet şi baseball. Era un elev eminent şi avea mulţi prieteni. Totuşi, Alexandru avea o mare problemă. El era necăjit de nişte huligani.

Mulţi copii sunt necăjiţi de asemenea persoane. Acestea sunt oameni care încearcă să se simtă bine făcându-i pe alţii să se simtă prost. Ei încep prin a adresa cuvinte urâte multora, până când întâlnesc pe cineva care se simte jignit de ele. La fel a fost şi cu cei din şcoala lui Alexandru. Ei au spus cuvinte răutăcioase multor elevi, dar aceia i-au ignorat. Însă, când au început să îl ironizeze şi pe Alexandru, el s-a supărat. Era chiar ceea ce au urmărit huliganii. Insultele îl întristau şi atunci cei care îl tachinau se luau şi mai mult de el. Şi astfel, cu cât se luau mai mult de el, cu atât mai supărat era Alexandru. Cu cât Alexandru era mai supărat, cu atât mai mult devenea obiectul tachinării lor. Curând băiatul nici nu mai vroia să se dea jos din pat şi să meargă la şcoală. Îşi simţea mereu stomacul deranjat, iar rezultatele nu mai erau atât de bune.

Băiatul ştia că avea o problemă cu acei elevi, dar nu ştia cum să o rezolve. A cerut sfatul familiei sale, dar ei i-au spus doar să îi ignore. Dar el ştia prea bine că nu îi putea ignora. Nici profesoara nu l-a putut ajuta. Ea a discutat cu huliganii şi le-a cerut să nu îl necăjească pe Alexandru. Aceştia din urmă, însă, aşteptau până când ea nu mai era prin preajmă şi apoi se comportau şi mai răutăcios.

„Am întrebat doi oameni cum să scap de problemă, dar fără folos... şi-a spus el. Cred că nu îmi mai rămâne nimic de făcut decât să renunţ! Voi fi veşnic nefericit..." Şi atunci se întristă şi mai mult...

Într-o zi Alexandru se juca prin preajma casei sale. La un moment dat, nişte huligani l-au zărit. Au început să îl ia în zeflemea. Dar se întâmplă să fie prin preajmă o femeie foarte în vârstă. Ea locuia aproape de casa lui Alexandru şi a văzut cele întâmplate. Era o profesoară foarte isteaţă, ieşită la pensie. Învăţase multe despre viaţă. Înţelegea atitudinea huliganilor într-un mod anume şi durerea pe care o puteau provoca. De aceea l-a invitat pe Alexandru să se aşeze lângă ea.

- Am observat că acei copii îţi spun lucruri foarte răutăcioase. Cruzimea lor te supără.

- Nimeni nu poate face ceva în privinţa asta... a răspuns băiatul, plecându-şi capul. Soluţiile pe care profesoara şi familia mi le-au dat nu au funcţionat. Cred că va trebui să mă obişnuiesc cu situaţia asta.

Dar femeia nu s-a lăsat descurajată de neîncrederea lui Alexandru. Ea ştia ce trebuia să îl înveţe pentru a rezolva problema.

- Eu te pot ajuta, a observat ea.

Apoi i-a explicat lui Alexandru că existau multe mijloace prin care să dea replică huliganilor în aşa fel încât să fie lăsat în pace.

- Problemele pot fi rezolvate în multe feluri, a spus ea. Doar pentru că ai cules două mere din pom şi ai observat că au viermi, nu înseamnă că toate merele din acel pom sunt la fel! Întotdeauna se găsesc multe alte mere în pom şi mulţi alţi pomi cu mere!

Cei doi au vorbit multă vreme. Întorcându-se acasă, Alexandru s-a gândit la unele sugestii. La un moment dat bătrâna învăţătoare i-a spus să facă glume pe seama a ceea ce îi spuneau cei care îl tachinau. „Atunci când vor vedea că râzi de comportamentul lor, te vor lăsa în pace". De asemenea, ar mai fi putut găsi asemenea mijloace de a li se

adresa încât aceia să înţeleagă că zeflemeaua lor nu îl deranjau.

„În noaptea aceasta şi în toate nopţile care vor veni de acum încolo vei visa cum să îţi rezolvi conflictele. Vei afla că în timpul viselor te poţi înconjura de un zid care devine scut împotriva răutăţilor. Ele vor ricoşa. Nu vor putea pătrunde în inima ta şi nu te vor mai întrista. Trebuie să ştii că acest scut împiedică doar cuvintele răutăcioase şi crude. Însă el nu trebuie ridicat atunci când este vorba despre dragostea şi mesajele pozitive a celor din jurul tău!" i-a spus bătrâna învăţătoare.

Alexandru nu era sigur că mintea lui ar putea construi un asemenea scut invizibil. Dar ştia că merita să încerce. Bătrâna l-a ajutat să găsească şi multe alte modalităţi prin care să înfrunte huliganii. În timpul cinei din acea seară Alexandru a povestit familiei despre întâlnirea pe care a avut-o. Ei l-au încurajat. Toate ideile le păreau foarte bune. Şi într-adevăr, visele din acea noapte l-au ajutat. Se vedea construind un scut invizibil în jurul lui, unul care să nu permită cuvintelor răutăcioase să îi rănească inima. A exersat până şi ce ar trebui să le răspundă huliganilor. Mai mult, a pregătit şi glume legate de ceea ce ar auzi a doua zi. Atunci şi-a dat seama că, de fapt, încerca modalităţi prin care să facă faţă provocărilor.

În dimineaţa următoare el se simţea bine şi abia aştepta să meargă la şcoală. Acolo, cuvintele răutăcioase nu l-au mai deranjat. Păreau să ricoşeze. Apoi a urmărit cum alţi elevi se descurcau în situaţii similare şi a învăţat de la ei. A înţeles că existau mijloace prin care să îşi rezolve problema. De aceea, a căpătat şi mai multă încredere în el. Dacă şi alţii au reuşit să se descurce, cu siguranţă că şi el va reuşi.

Pe măsură ce încerca noi metode de a-i înfrunta, huliganii îl deranjau din ce în ce mai puţin. Şi în fiecare noapte visa noi mijloace de a-şi rezolva problema. Cuvintele răutăcioase ricoşau, datorită scutului învizibil. Curând, Alexandru era convins că i-ar putea înfrunta şi pe cei mai răi huligani ai şcolii.

Vestea despre izbânda lui asupra celor care l-au agasat s-a răspândit. Alţi elevi care aveau aceeaşi problemă au început să îi ceară ajutorul. Când băiatul şi-a dat seama cât de mult îi ajuta şi pe ceilalţi colegi, a zâmbit. Abia îşi mai amintea de vechiul băiat care nu se putea descurca. Dar, noul Alexandru ştia foarte bine ce trebuia să spună şi cum să acţioneze pentru a-i ţine pe huligani departe de el.

Băiatul păstra o imagine deasupra patului. Era un taur care şedea în mijlocul unei livezi cu meri. Acea reprezentare îi reamintea de mulţimea de mijloace prin care putea scăpa de probleme.

Pentru a-i mulţumi bătrânei învăţătoare pentru sfaturi, el i-a dăruit o carte de bucate. Acea carte conţinea sute de reţete prin care pot fi gătite merele. Chiar i-a gătit o plăcintă cu mere. Şi a făcut totul singur-singurel.

Dorinţa care s-a îndeplinit

Problemele vizate:
Stimă de sine scăzută, dificultăţi sociale, abilităţi sărace de rezolvare a problemelor;

Potrivită pentru:
Elevii din ciclul primar;

Mesajul:
Poţi învăţa cum să îţi faci prieteni, la fel cum înveţi matematica şi cititul!

Simbolurile şi metaforele:
- starea de a fi invizibil = dorinţa de a fugi de probleme, în loc de a căuta mijloace prin care să fie rezolvate;

Elementele poveştii care pot fi schimbate:
Numele şi sexul copilului; tipul de probleme avute cu colegii la şcoală; succesul academic al copilului; membrii familiei cu care discută elevul; ceea ce decide să facă cu viaţa lui/a ei, ca o consecinţă directă a cunoştinţelor acumulate privind prietenia, de exemplu: multe petreceri acasă, educarea propriilor copii referitor la cum să îşi facă prieteni, dorinţa de a deveni consilier şcolar, pentru a ajuta elevii în rezolvarea diferitor probleme.

Notă:
Povestea a fost scrisă pentru un băiat de opt ani care era deprimat şi care avea probleme la şcoală în privinţa relaţiilor cu colegii. În loc să încerce să se schimbe, copilul a decis să fugă. Povestea l-a motivat să se comporte altfel, să îşi asume responsabilitatea în a-şi rezolva propriile probleme, în loc să se ascundă de ele.

Dorinţa care s-a îndeplinit

A fost odată ca niciodată un băiat căruia nu îi plăcea deloc să meargă la şcoală. Pe el îl chema Matei. Era foarte inteligent, deci nu îndatoririle şcolare erau problema. Ura şcoala deoarece ceilalţi elevi erau răi cu el. Îl jigneau pe el şi pe mama lui şi râdeau mult de el. Când se întâmpla aşa ceva, Matei nu ştia cum să reacţioneze. Nu ştia ce trebuia să facă sau să răspundă. Uneori îi lovea pe răutăcioşi cu pumnul în gură. Dar nu era tocmai o soluţie bună, deoacere devenea ţinta unor cuvinte şi mai urâte. Şi apoi, bătăile erau cele care îl trimiteau în biroul directorului. Dacă i se adresau cuvinte răutăcioase, Matei răspundea la fel. Atunci, cei ce îl tachinau îl jigneau cu expresii mult mai crude. Pe terenul de joacă băiatul era ignorat sau chinuit. La vremea prânzului nimeni nu vroia să stea alături de el. În consecinţă, nu mai îndrăgea şcoala deoarece nimănui nu îi place să fie tachinat şi rănit.

Matei ştia cum să facă să se simtă mai bine. El obişnuia să viseze cu ochii deschişi, în special că era un băiat invizibil. „Dacă aş fi invizibil, se gândea el, aş putea veni la şcoală să învăţ tot ceea ce trebuie şi nimeni nu m-ar putea deranja în vreun fel." Părea un vis prostesc, pentru că el nu cunoscuse pe nimeni care să fi fost invizibil. Dar, acela era modul lui de a trece cu bine ziua.

Într-una din zile, pe când se întorcea acasă de la şcoală, Matei a găsit ceva care părea o lampă magică. A frecat lampa, aşa cum văzuse în programele cu desene animate. Spre marea lui surpriză, din lampă a ţâşnit un duh. Şi aşa cum fac de obicei duhurile, şi acesta a anunţat:

- Ai trei dorinţe! Ce îţi doreşti?

- Pot să îmi pun o dorinţă şi apoi să revii pentru celelalte două? l-a întrebat Matei.

Duhului i s-a părut o cerinţă neobişnuită. Oamenii abia aşteptau să ceară toate trei lucrurile deodată. Dar a spus:

- Bine. Care îţi este prima dorinţă?

Atunci Matei i-a spus că vroia să fie invizibil. Iar duhul, cu o mişcare a mâinii, l-a făcut invizibil.

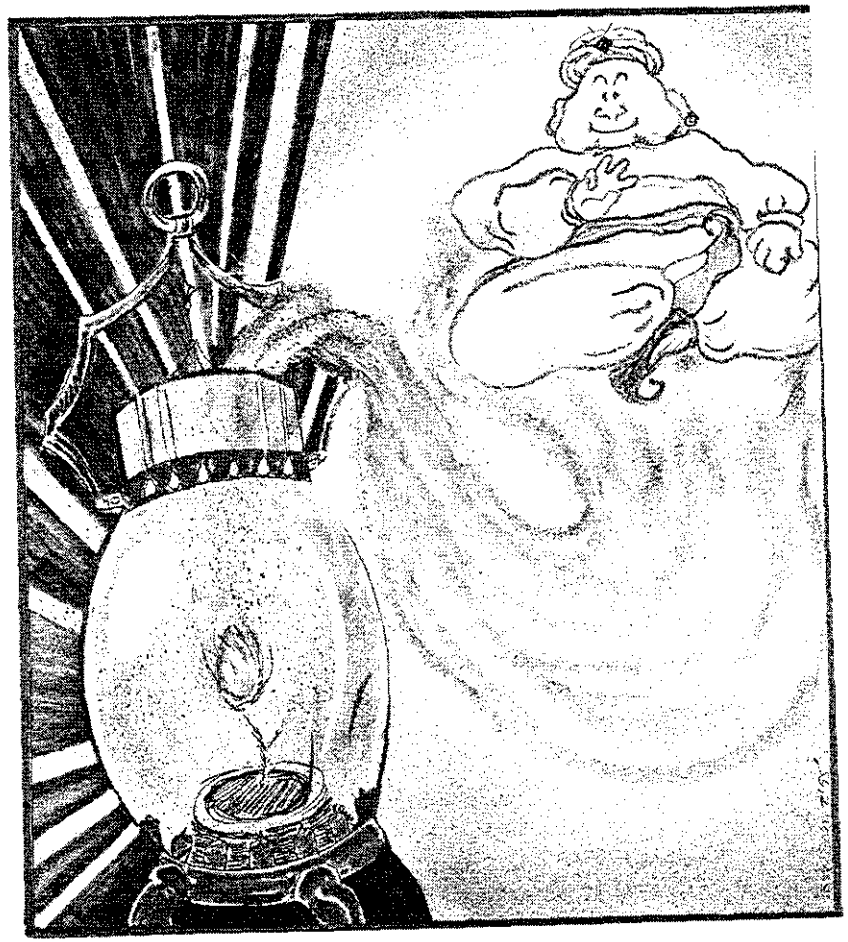

La început a fost grozav. A trecut pe lângă toţi huliganii din cartier, dar nu mai era luat în zeflemea. Acasă a auzit-o pe mama lui spunând:

- Matei, scoate gunoiul din casă şi spală vasele!

Dar el nu mai trebuia să îşi facă treburile în gospodărie deoarece mama nu îl putea vedea.

Însă după o vreme mama şi-a dat seama că Matei lipsea. Nu l-a văzut întorcându-se de la şcoală. De aceea a chemat Poliţia. Pentru că nu l-au găsit, mama s-a întristat şi a început să plângă. Atunci Matei a încercat să îi spună că era în casă. Dar nu putea fi văzut. În seara aceea s-a dus la culcare ca de obicei. Dar, a doua zi dimineaţa mama lui era prea supărată ca să observe cuverturile de pe pat date deoparte. Nu a remarcat că cineva dormise în patul lui Matei.

Băiatul a mers la şcoală. La început i s-a părut foarte distractiv să fie invizibil. A întârziat, dar nu a avut probleme deoarece nimeni nu îl putea vedea. Doar era invizibil... Totuşi, după o vreme, asta a început să îi facă necazuri. Mai întâi, învăţătoarea a cerut voluntari pentru Adunarea Îngheţatei. Băiatul adora îngheţata şi ştia că oferindu-se voluntar ar primi multă îngheţată gratuită. De aceea a ridicat repede mâna şi s-a oferit voluntar. Dar învăţătoarea nu l-a putut vedea. Apoi, o colegă din clasă, de care îi plăcea tare mult, a început să împartă invitaţii la petrecerea pe care o organiza cu ocazia zilei ei de naştere. Spre surprinderea lui, şi el era invitat. Dar, pentru că nu l-a putut vedea, fetiţa a aruncat invitaţia la gunoi. Iar la prânz, când s-a dus la restaurantul cu autoservire din incinta şcolii, s-a aşezat la rând. Însă nimeni nu i-a dat mâncare, pentru că nu era vizibil.

Pe măsură ce treceau zilele Matei a început să creadă că a fi invizibil nu era tocmai o dorinţă bună. Şi-a dat seama că era mai bine ca oamenii să îl observe şi să îl necăjească, decât să nu îl bage în seamă deloc.

De aceea, întorcându-se acasă de la şcoală, Matei a scos lampa din locul în care o ascunsese şi a frecat-o din nou. Duhul a apărut pe dată. Dar el îl vedea pe băiat, datorită puterilor lui speciale.

- Ce vrei acum? Îţi place să fii invizibil? l-a întrebat.

- Este îngrozitor. Nu îmi place deloc!

- Ce ai de gând să faci în privinţa asta? a vrut să ştie duhul.

- Vreau să mi se îndeplinească a doua dorinţă. Vreau să fiu iarăşi vizibil!

Duhul a ridicat mirat din sprâncene:

- Este interesant... Îţi doreşti ceva, ca mai apoi să îţi doreşti exact opusul primei dorinţe... Ai folosit două dorinţe! Ce vrei cu a treia? l-a întrebat pe băiat, în timp ce acela devenea vizibil.

Matei s-a gândit să ceară toate jocurile video din lume. Dar, nu l-ar fi făcut fericit. Deşi îl distrau, nu îl făceau fericit pe deplin. Apoi s-a gândit la o sumă foarte mare de bani pentru mama lui. Poate s-a gândit că o casă frumoasă în care să locuiască l-ar face fericit. Dar, discutând cu duhul, şi-a dat seama că banii nu l-ar mulţumi. Ar rămâne tot singur, iar colegii ar continua să râdă de el.

S-a mai gândit puţin şi a spus:

- Ceea ce îmi doresc cu adevărat sunt prietenii. Vreau să învăţ să fiu prieten şi cum să fac să am unul. Vreau să ştiu cum să îi fac pe oameni să mă placă. Vreau să fiu invitat la petreceri. Vreau ca elevii de pe holurile şcolii să îmi zâmbească şi să mă salute. Şi mai vreau să ştiu ce să le răspund celor care mă tachinează...

Atunci duhul l-a privit pe băiat cu alţi ochi. Îl respecta.

- Este una dintre cele mai isteţe dorinţe pe care cineva le-a cerut vreodată! A şti cum să îţi faci un prieten şi cum să fii

unul bun înseamnă a fi fericit. Voi găsi un mod de a te ajuta în acest sens. Sunt de acord ca dorinţa să ţi se îndeplinească! De acum încolo, în fiecare noapte, îţi voi trimite în vis un sfătuitor special care să discute cu tine. El îţi va vorbi despre prietenie, despre cum să îţi faci prieteni, despre cum să fii un bun prieten şi despre cum să fii cu adevărat mulţumit de tine însuţi!

Apoi s-a întors acasă. Mama lui a fost foarte bucuroasă că Matei era bine. După un timp, l-a întrebat unde fusese. Dar când a aflat că fusese invizibil, nu a crezut. De fapt, chiar s-a înfuriat şi l-a pedepsit pentru că lipsise o zi întreagă de acasă, speriind-o cumplit. Iar băiatul, a petrecut atât de mult timp vorbind cu mama lui, încât a uitat de ceea ce i-a spus duhul.

Când s-a culcat şi a început să viseze, un sfătuitor a apărut. Acela a vorbit despre prieteni. În fiecare noapte venea şi vorbea tot mai mult. Curând Matei a observat schimbări în modul lui de a se manifesta. Era mai prietenos, îi asculta pe cei din jur, ştia să se descurce atunci când era tachinat şi făcea tot ceea ce trebuia pentru a avea prieteni.

Pentru a şti cum să se comporte într-o relaţie de prietenie, urmărea programe speciale la televizor. La şcoală, îi analiza pe elevii populari. De asemenea, se interesa de felul în care vreun coleg se descurca cu huliganii. Apoi, se uita şi la cei care nu aveau prieteni şi căuta răspunsuri la starea aceea de singurătate. Vroia să ştie motivele pentru care ceilalţi îi respingeau. A discutat cu profesorii şi cu rudele despre criteriile după care agreează sau nu pe cineva. Mai mult, a consultat cărţi de la bibliotecă în legătură cu modalităţile de rezolvare a conflictelor cu huliganii. I-a întrebat pe cei care au avut asemenea experienţe despre felul în care s-au descurcat. În final, a adunat toate informaţiile şi a început să le folosească pe rând. Mereu încerca ceva nou. Dacă nu mergea ceva, avea multe alte idei de experimentat.

Nu a trecut mult timp şi Matei şi-a făcut prieteni. Abia aştepta să meargă la şcoală şi să înveţe lucruri noi. Era nerăbdător să îşi revadă colegii, să mănânce la prânz şi să iasă în pauze.

Într-o zi, sfătuitorul din vis i-a spus lui Matei:

- Nu mai este nevoie să te vizitez... Acum ştii tot ce trebuie despre cum să îţi faci prieteni şi despre cum să fii un prieten de nădejde. Ştiu că te-ai descurca şi dacă ai avea probleme cu prietenii. Ai învăţat multe tehnici prin care să îţi rezolvi singur problemele.

Matei era foarte mândru de el însuşi. El a învăţat că era nevoie de mult timp şi de multă muncă pentru a avea prieteni, dar merita din plin. A continuat să citească şi să asculte sfaturi despre cum să fii un prieten devotat.

Într-o zi directorul l-a chemat în birou. L-a anunţat că şcoala lor urma să iniţieze un program de consiliere „de la egal la egal". Era vorba despre elevi care îi ajutau pe alţi elevi cu sfaturi în privinţa rezolvării diverselor probleme. L-a întrebat pe Matei dacă ar vrea să devină un asemenea sfătuitor. Bineînţeles că băiatul a răspuns afirmativ. Apoi directorul l-a întrebat despre ce fel de probleme ar vrea să le povestească elevilor.

Matei a zâmbit:

- Despre dorinţa de a deveni invizibil...

Apoi a explicat motivul pentru care a ales acea temă.

Băiatul care a câştigat aurul

Problemele vizate:
Incapacitatea de a avea încredere în cineva, diverse probleme ivite în cazul în care se cere ajutor autorităţilor sau profesorilor;

Potrivită pentru:
Clasele I-IX;

Mesajul:
Învingătorii înţeleg că învăţămintele trase de la cei din jur sunt importante pentru succes.

Simbolurile şi metaforele:
- gardurile = orice probleme întâlnite pe parcursul vieţii; aptitudini ce trebuie învăţate;
- floarea = metaforă pentru orice copil şi pentru ce este necasar ca el să crească armonios;
-grădinarul = învăţătorul, profesorul, consilierul, părintele sau oricine altcineva care poate educa sau sfătui; - aurul = un scop atins.

Elemente ale poveştii care pot fi schimbate:
- sexul personajelor principale; caracteristicile personajului principal.

Notă:
Această poveste a fost scrisă pentru un elev de clasa a şaptea. El refuza să ceară ajutorul. Atunci când nu înţelegea ceva, nu cerea explicaţii nici părinţilor, nici profesorilor şi nici antrenorilor. De aceea avea note foarte mici la şcoală. În timpul orelor de terapie această poveste l-a ajutat să ceară ajutorul şi să îşi exprime sentimentele pentru prima dată (un bonus binevenit).

Băiatul care a câştigat aurul

A fost odată ca niciodată un băiat care putea alerga repede ca vântul. Pe el îl chema Sergiu. Sergiu era obişnuit să alerge către fiecare destinaţie, deoarece locuia într-un sat. Şi în acel sat distanţele dintre case erau foarte mari. Îi plăcea să alerge mai mult decât îi plăcea să meargă cu maşina. Urca în fugă pe munţi şi sărea peste buşteni. Alerga de-a lungul drumurilor şi peste poduri, chiar şi prin apa râurilor. Toţi cei care îl vedeau, spuneau:

- Într-o zi Sergiu ar putea câştiga medalia olimpică! Este cel mai bun alergător pe care l-am văzut vreodată!

Când a crescut mai mare părinţii băiatului şi-au dat seama că avea nevoie de o pregătire specială pentru a-şi îmbunătăţi stilul de alergat. De aceea l-au trimis la o şcoală particulară specializată în pregătirea campionilor olimpici.

În prima zi de şcoală antrenorul de atletism l-a privit cu mult entuziasm pe Sergiu. Băiatul alerga cum nu mai văzuse, sărind peste orice i se ivea în cale.

- Poţi ajunge olimpic la proba de alergare cu obstacole, datorită vitezei cu care alergi şi uşurinţei cu care sari peste obstacole! i-a spus antrenorul.

Aşa a ajuns Sergiu atlet la proba de alergare cu obstacole. Totuşi, el nu era prea convins dacă îşi dorea acel lucru cu adevărat. Dar antrenorul continua să îi spună că avea stofă de campion.

Curând el a început să se antreneze. În fiecare dimineaţă, înaintea orelor de curs, el alerga pe pistă şi încerca să sară peste fiecare set de garduri. Gardurile erau ceva nou pentru el. Adesea se împiedica de ele şi îşi răneа picioarele. Deşi avea dureri în fiecare zi, el nu spunea nimănui şi continua să se antreneze cu multă râvnă.

Atunci când antrenorul îi oferea ajutorul Sergiu îl refuza sau tăcea şi alerga în continuare. El a luat hotărârea să devină cel mai bun în domeniul respectiv doar prin forţele proprii.

Într-o zi a avut loc o competiţie între şcoala la care învăţa Sergiu şi o alta. În prima cursă cu obstacole nu s-a descurcat prea bine. El care îi uimise pe toţi cu forţa lui avea probleme cu săritul peste garduri!... Le tot dărâma... A ajuns pe un descurajant loc ultim în prima cursă. Băiatul era dezamăgit. „Cred că nu sunt campionul pe care îl credeau toţi..." şi-a spus. Ceilalţi nu păreau să observe, dar Sergiu s-a întristat şi a devenit mai retras.

La antrenament i-a întrebat pe coechipieri cu ce greşise. Dar fiecare îl sfătuia altfel. Unul i-a spus să îşi ţină picioarele mai drept. Altul i-a spus să sară mai în înălţime. Un al treilea l-a sfătuit să alerge doar pe munte, nu pe o pistă. A ascultat toate acele sfaturi contradictorii, a mai alergat puţin, a sărit peste nişte garduri, dar tot le dărâma. Şi-a îmbunătăţit puţin stilul de alergare, dar tot printre ultimii termina cursa.

Antrenorul a observat dezamăgirea şi tristeţea băiatului. I-a propus nişte antrenamente individuale.

- Sergiu, te-am urmărit cum alergai. Cred că poţi deveni cel mai bun alergător le cursa cu obstacole pe care l-am antrenat vreodată. Ce ai spune dacă mâine ne-am întâlni cu o oră mai devreme decât de obicei? Voi munci din greu ca să te ajut.

- Am nevoie de ora aceea ca să dorm, i-a răspuns Sergiu întorcându-se la manualul din care citea. Mulţumesc oricum...

În noaptea aceea părinţii băiatului au telefonat ca să vadă ce făcea. El le-a spus că era bine. Nu a vrut să le spună

cât era de trist pentru că nu a putut. A ajuns să creadă că toate previziunile despre viitorul lui strălucit fuseseră greşite.

După alte două curse de alergat, a ieşit tot printre cei din urmă. Sergiu era foarte dezamăgit de el însuşi. „Poate voi renunţa şi voi pleca acasă. Cred că nu îmi este destinat să devin o stea în atletism..."

În noaptea aceea a visat despre o floare. Era o plantă crescută să fie premiată. Dar după ce sămânţa a germinat, floarea a început să crească mult mai lent decât celelalte. Grădinarul a vrut să îi dea nişte îngrăşăminte, dar ea a refuzat. La fel a procedat şi în cazul substanţei contra gândacilor. Respingea până şi razele soarelui şi ploaia. Nu este de mirare că, în loc de o floare demnă de premii, planta nu s-a dezvoltat cum ar fi trebuit. Era pipernicită şi urâtă. Apoi grădinarul a discutat cu ea despre îngrăşăminte şi despre toate celelalte lucruri folositoare faţă de care trebuia să îşi deschidă sufletul pentru a putea excela în ceea ce vroia.

Când s-a trezit, Sergiu a rămas puţin nemişcat pe pat. Vroia ca mesajul visului să i se întipărească bine în minte şi inimă. Apoi s-a ridicat şi s-a îmbrăcat. L-a găsit pe antrenor şi l-a rugat să îl ajute cu nişte antrenamente individuale. Iar acela s-a bucurat mult.

Începând cu acea zi Sergiu se antrena mai mult cu o oră, acceptând ajutorul antrenorului şi vizionând împreună casetele video care înregistrau antrenamentele băiatului. Apoi le analizau.

Cu fiecare cursă, Sergiu era tot mai bun. Curând termina primul cursele.

A venit şi vremea întrecerilor olimpice. Sergiu s-a înscris în echipa României, la proba atletică de alergat peste obstacole. Toţi cei care i-au prezis măreţia nu au fost surprinşi când l-au văzut câştigând medalia de aur la Olimpiadă. În timp ce îi era petrecută medalia pe după gât, o fetiţă i-a înmânat un braţ plin cu flori. Privind acele flori, Sergiu a zâmbit. În sufletul lui exista amintirea unei flori pe care o visase cândva...

Maşina care nu putea menţine direcţia

Problemele vizate:
Hiperactivitatea, cauzată de Sindromul Deficienţei de Atenţie sau de Tulburarea de Stres Posttraumatic; abilităţi sărace de rezolvare a problemelor; pesimismul.

Potrivită pentru:
Copiii cu vârstele cuprinse între 5 şi 9 ani;

Simbolurile şi metaforele:
- ieşirea de pe stradă şi izbirea de diferite obiecte=comportament hiperactiv;
- reducerea carburatorului = încetinirea activităţii electrice accelerate din creier, specifică PTSD;
- schimbarea compoziţiei combustibilului = înlesnirea folosirii glucozei din sânge de către creier;

Elemente ale poveştii care pot fi schimbate:
- sexul maşinii; profesia celui care cumpără maşina; modul în care este schimbat motorul, în funcţie de problema copilului.

Notă:
Cercetările efectuate la Institutul Naţional de Sănătate Mintală (Zametkin, Nordahl, Gross & King, 1990) susţin faptul că hiperactivitatea şi tulburările de atenţie deficitară sunt cauzate de incapacitatea creierului de a asimila glucoza din sânge. (Se crede că 10% din activitatea cea mai intensă este cauzată de un exces tiroidian.) S-a demonstrat că PTSD accelerează activitatea electrică a creierului, în special a hipocampului, cauzând astfel un comportament similar hiperactivităţii (van der Kolk, 1996). Deşi există cauze fizice pentru ambele tipuri de comportament hiperactiv, uneori subconştientul îşi poate da singur seama cum să îşi normalizeze funcţionarea. (Haley, 1973; Siegel, 1986)

Maşina care nu putea menţine direcţia

A fost odată ca niciodată o maşină care visa să devină maşină de Poliţie. Visa la faruri sclipitoare şi la o sirenă zgomotoasă. Dorea să fie pictată în alb şi albastru şi să treacă în trombă pe lângă maşinile care ar fi staţionat ca să îi facă loc.

Familia care deţinea acea maşină nu ştia de visul ei. Ei nu îşi doreau decât o maşină care să îi ducă în siguranţă la serviciu, la şcoală şi la cumpărături. Dar maşina a devenit o adevărată problemă. Adesea, atunci când transporta membrii familiei, mergea atât de tare încât ieşea de pe stradă. Părea să nu dea atenţie destinaţiei şi mereu se lovea de diverse lucruri. Curând s-a umplut de lovituri şi a început să rugineascâ. Intra mereu în încurcături deoarece nu se putea concentra la ceea ce făcea.

După un timp, fiind prea speriaţi de cum se manifesta maşina lor, proprietarii au decis să cumpere alta.

- Nu eşti bună de nimic! i-au spus.

Au acoperit-o cu o bucată mare de pânză şi au parcat-o pe un câmp.

Stând acolo, şi-a amintit dorinţa ei de a deveni o maşină de Poliţie. Dar totul îi părea atât de îndepărtat. Fiind acoperită în întregime, nu putea vedea ce se întâmpla în jurul ei. Stătea singură pe câmp şi aştepta.

Într-o zi a zărit-o un hoţ. Era urmărit de un poliţist şi s-a bucurat când a găsit maşina. S-a ascuns repede în ea. Dar curând poliţistul i-a dat de urmă cu ajutorul câinelui său. A ajuns şi el la maşină şi a dat pânză la o parte. L-a arestat pe hoţ şi l-a dus la maşina lui. Apoi a început să examineze mai atent maşina găsită pe câmp. A admirat-o chiar. S-a întrebat de ce o maşină atât de bună nu era folosită. Tocmai atunci au ajuns şi proprietarii maşinii. Ei erau curioşi să afle motivul

pentru care Poliţia se afla pe câmpul lor. După ce le-a spus de hoţ, poliţistul i-a întrebat de maşină.

- Oh, lucrul acela vechi...au replicat ei cu dezgust. Nu îşi menţine direcţia când merge pe şosea, are o singură viteză -cea rapidă- şi nu e atentă deloc.

- Ei bine, mie îmi pare în regulă! le-a răspuns poliţistul.

- O poţi lua dacă o vrei. Pe noi doar ne încurcă aici. Ocupă spaţiul degeaba!

Iar poliţistul şi-a rugat partenerul să-l ducă pe hoţ la secţie, în timp ce el urma să-şi conducă maşina achiziţionată acasă.

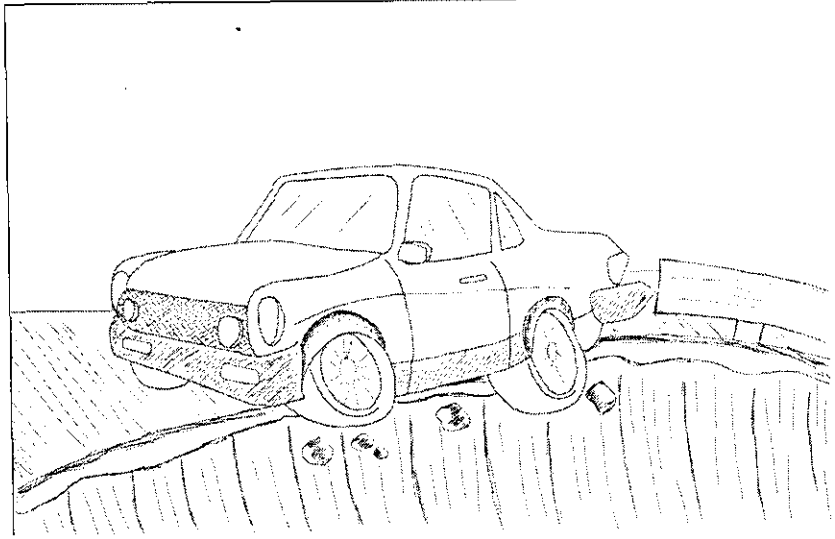

Totuşi, timpul petrecut în câmp, fără nimic de făcut, nu a învăţat-o pe maşină nimic. De fapt, asta a determinat-o să fie şi mai greu de stăpânit. Cu toată experienţa sa, poliţistul a avut probleme cu maşina. Aceasta continua să iasă de pe şosea, a intrat într-o maşină parcată regulamentar şi şi-a îndoit bara de protecţie.

Dar poliţistul era şi un bun mecanic. Astfel, el a analizat maşina dintr-un punct de vedere complet diferit de cel al foştilor proprietari. Aceia au privit-o doar ca pe ceva care făcea mereu probleme. În schimb, când poliţistul privea maşina, el o vedea într-o manieră constructivă şi căuta soluţii la eventualele probleme.

- Eu te pot repara. Deci, fii atentă! Te pot repara, aşa că nu te mai abate din drum! i-a spus el.

A dus-o în garaj şi şi-a căutat lada cu unelte. Mai întâi a ridicat capota şi a ajustat carburatorul. Apoi a schimbat compoziţia combustibilului. A ajustat direcţia şi a fixat mai bine pedala de acceleraţie astfel încât şoferul putea controla viteza maşinii. La final a spălat-o şi a lustruit-o până ce a început să strălucească.

Cu următoarea ocazie maşina şi-a menţinut direcţia pe stradă. Era atentă la ceea ce se întâmpla în jur şi încetinea atunci când era cazul. De fiecare dată când o conducea, poliţistul câştiga tot mai mult control asupra ei. Nu după mult timp maşina se comporta ca orice altă maşină de pe stradă. Iar când a considerat-o destul de sigură, poliţistul şi-a luat şi familia în ea. Făceau scurte ieşiri împreună. Maşina a devenit una de familie, dar nu îi părea rău deloc. A înţeles că a fi o maşină de poliţie putea fi avantajos. Dar, la fel era şi în cazul unei maşini care aparţinea unei familii ce o îndrăgea şi avea grijă de ea.

Şi cum stătea pe aleea din faţa casei, maşina se gândea cât de norocoasă era ea. Avea ca proprietar un poliţist. Dar, mai mult decât atâta, era vorba despre un om care ştia să înfrunte problemele căutând doar soluţii.

Ţestoasa şi şoricelul

Problemele vizate:
Lipsa dorinţei de a învăţa, abilităţi sărace de rezolvare a problemelor (inclusiv a celor sociale);

Potrivită pentru:
Elevii din ciclul primar;

Mesajul transmis:
Informaţia înseamnă putere şi siguranţă. Lipsa cunoştinţelor şi a prietenilor este plină de risc!

Simbolurile şi metaforele:
- retragerea în carapace = retragere, depresie, inerţie;
- rostogolirea = orice fel de problemă dificilă;
- întoarcerea cu susul în jos = orice problemă care strică balanţa vieţii;

Elemente ale poveştii care pot fi schimbate:
Sexul personajului principal, modul în care se retrage ţestoasa, mesajul şoarecelui.

Notă:
Elevii se sustrag de la a învăţa din motive diferite: copierea comportamentului părinţilor, depresie, Tulburare de Stres Posttraumatic, stimă de sine scăzută, tipul de personalitate, probleme de adaptare socială sau abilităţi sărace de rezolvare a problemelor. Şcoala poate fi locul în care multe dintre aceste probleme sunt inversate.

Ţestoasa şi şoricelul

A fost odată ca niciodată o broască ţestoasă şi un şoricel. Ei erau foarte buni prieteni. Erau animale foarte diferite. Dar, uneori tocmai diferenţele sunt cele care întăresc prietenia, mai ales atunci când unul dintre cei doi are probleme.

Şoricelul era o creatură foarte prietenoasă şi curioasă. Îi plăcea să încerce experienţe noi şi situaţii neobişnuite. Era mereu într-o continuă explorare. De aceea, a învăţat multe despre lumea în care trăia. Rozătorul cel blănos întâlnea multe animale şi şi-a făcut o mulţime de prieteni. Fiecare zi anunţa pentru el o nouă aventură.

Pe de altă parte, ţestoasa era un animal liniştit şi temător. Atunci când avea vreo problemă, se ascundea în carapace şi aştepta să se rezolve de la sine. Nu o înfrunta niciodată. De aceea, nu a învăţat prea multe. Iar faptul că avea acea carapace ataşată de spate, permiţându-i oricând să se ascundă, nu o ajuta deloc să caute rezolvarea situaţiilor noi. Stilul ei de a-şi rezolva problemele nu putea fi uşor schimbat.

Totuşi, şoricelul a încercat. El o provoca mereu să iasă din carapace şi să caute soluţii. Însă, de fiecare dată ţestoasa se retrăgea în ascunzătoare şi îl ignora. Ea nu vroia deloc să vadă pericolul cauzat de fuga ei din faţa problemelor.

În ciuda eşecurilor, şoricelul nu a renunţat. El continua să aibă încredere în prietena lui. Continua să bată în carapace, chemând-o afară, într-o lume total diferită. Îi reamintea că era timpul să iasă afară şi să înfrunte viaţa.

I-a vorbit, i-a dus mâncare şi a încercat să o înveţe câte ceva din ceea ce aflase şi el la început despre lume. Astfel, i-a spus despre acele animale care vânau şoareci şi

cum aceştia trebuiau să fie mai inteligente decât vânătorii lor, ca să poată supravieţui.

- Dacă ai avea o carapace, i-a spus ţestoasa într-o zi, nu ai avea de ce să te temi de toate acele animale rele. Te-ai retrage doar în interiorul ei şi ai fi în siguranţă. În schimb, eu am ascunzătoarea mea proprie de la natură.

- Dar faptul că te ascunzi nu înseamnă că eşti în siguranţă, i-a răspuns şoricelul. În schimb, cunoştinţele pe care le deţin reprezintă cea mai bună protecţie! Ştii de ce? Pentru că pot găsi cea mai bună soluţie pentru a mă feri de pericol sau pentru a ieşi din el. Pe când, tu stai atât de mult timp ascunsă, încât nu mai şti ce altceva să faci...

Totuşi, ţestoasa nu era convinsă. A continuat să stea ascunsă în carapace chiar şi când şoricelul a invitat-o în pădure să exploreze şi să cunoască noi prieteni. „Nu trebuie să ştiu nimic. Nu am nevoie de cunoştinţe noi. Singurul lucru pe care trebuie să îl cunosc este siguranţa carapacei mele!" şi-a spus ea.

Într-o zi ţestoasa se afla pe un deal. Era dealul pe care urca în fiecare dimineaţă pentru a bea apă dintr-un pârâu ce se afla acolo. Dar, pentru că nu dăduse atenţie lumii în care trăia, ea nu a observat mizeria de pe marginea dealului. Era acolo de pe timpul unei furtuni. Şi iată cum ţestoasa intră direct în noroi, se rostogoleşte pe deal în jos şi aterizează la baza lui, dar cu susul în jos.

O ţestoasă răsturnată este una în pericol! Picioarele îi erau prea scurte pentru a se putea răsturna la loc. Pericolul era mare, deoarece putea uşor muri de foame sau de sete. Nimeni nu a văzut-o căzând. Ştia că avea foarte puţini prieteni, încât nu i se va simţi lipsa. Şi ca situaţia să fie şi mai rea, căzuse în iarbă înaltă, aşa că un animal care ar fi trecut pe acolo cu greu ar fi putut-o remarca.

Singurul lucru pe care îl ştia face era să se retragă în carapace. Asta a şi făcut, ca să uite de problemă. Numai aşa ştia ea să îşi rezolve problemele: ignorându-le. „Nu mă voi gândi la ce am păţit!" şi-a spus şi s-a culcat.

Dar, după câteva ore, ţestoasa s-a trezit înfometată şi însetată. Încă era răsturnată şi singură. A încercat să se retragă în carapace, dar nu mai putea. Stomacul era gol şi nu o lăsa să îl ignore. Atunci i s-a făcut teamă. Şi-a dat seama că era prinsă într-o capcană din care nu putea ieşi singură. Şi totuşi, nu ştia altă soluţie decât să se retragă din nou în carapace.

A venit noaptea. Apoi s-a făcut dimineaţă, fără ca ceva să se schimbe. Ţestoasa a încercat să găsească o soluţie, dar nu avea nici una în minte. Şi-a amintit de prietenul ei şoarecele, care i-a spus că învăţătura însemna putere. Dar l-a ignorat de atâtea ori...

Fără apă, gura i s-a uscat. Nu se mai gândea decât la cum să ajungă la pârâu şi să soarbă o înghiţitură de apă. Degeaba intra şi ieşea din carapace, încercând să nu bage în seamă problema pe care o avea. Dacă în trecut tehnica aceea de a evita problemele se dovedise eficace, acum nu o ajuta deloc. Senzaţia de sete era tot acolo.

Deodată, simţi un ghiont în carapace. Spre surprinderea ei, îl văzu pe şoricel. Prietenul ei încerca să o răstoarne.

- De câtă vreme stai aici? a întrebat-o el. Te-am căutat peste tot!

- Nu ştiu, a răspuns cu greu ţestoasa. Nu am învăţat să număr sau să spun cât este ora...

Şoricelul nu era destul de puternic ca să o poată răsturna. Dar a studiat-o un timp, căutând soluţii la acea problemă delicată. Deodată, şoricelul a apucat un băţ lung şi gros. A aşezat un capăt sub broască şi apoi peste o piatră. După aceea, a sărit pe capătul celălalt. Ţestoasa s-a balansat, după care s-a răsturnat. Era din nou pe propriile picioare. Şoricelul a ajutat-o să ajungă la pârâu, ca să bea mult râvnita apă.

- Cum m-ai găsit? a vrut să ştie ţestoasa.

- Când mi-am dat seama cu nu mai erai, am cercetat cărările pe care obişnuiai să te plimbi. Te-am tot căutat, iar când nu te-am găsit, m-am abătut de la ele şi am cercetat copacii şi iarba. Aşa te-am găsit...

Ţestoasa era atât de recunoscătoare, încât nu îi putea mulţumi îndeajuns. Dar prietenul ei a spus:

- Îţi vei arăta recunoştinţa atunci când vei sta afară din carapace şi vei învăţa despre lumea în care trăieşti...Dacă eu m-aş fi pierdut, tu te-ai fi retras în carapacea ta şi nu m-ai fi căutat. Şi eu am nevoie de un prieten care să mă facă să mă simt în siguranţă. Deci, a venit timpul să nu te mai ascunzi!

Deci, ţestoasa a învăţat din acea experienţă. S-a răsturnat şi s-a pierdut, dar a tras învăţăminte din ceea ce a păţit. De atunci, îl însoţea pe şoricel în expediţiile lui, învăţând multe lucruri despre lumea în care trăia. A învăţat cum să îşi rezolve problemele şi cum să îşi facă prieteni. A învăţat să aştepte cu nerăbdare orice aventură şi să gândească, în loc să aibă mintea goală. În concluzie, a învăţat să se bucure de viaţă, în loc să se ascundă de ea.

Într-o zi ţestoasa s-a pierdut în iarba înaltă, pe când îşi căuta prietenul, şoricelul. În trecut s-ar fi ascuns în carapace şi ar fi ignorat problema, s-ar fi prefăcut că nu se întâmplase nimic. Dar pentru că învăţase atât de multe lucruri folositoare de la şoricel, ţestoasa nu s-a mai retras din faţa problemei ivite. În schimb, a folosit câteva tehnici învăţate şi şi-a croit drum afară din iarba cea înaltă. După puţin timp, îi povestea cu mândrie şoricelului cum a reuşit să îşi rezolve singură problema. Ţestoasa a descoperit că dacă te ascunzi de probleme nu te ajută să găseşti soluţii.

Băiatul care nu putea să îşi pună ordine în gânduri

Problemele vizate:
Efectul simptomelor abuzului şi/sau al traumei asupra capacităţii unui copil de a citi;

Potrivită pentru:
Clasele I-IV; orice copil care a fost traumatizat sau abuzat şi care prezintă dificultăţi în a învăţa să citească;

Mesajul:
A vorbi despre trauma pe care ai suferit-o, despre sentimentul tău de siguranţă şi despre căutarea unor modalităţi de a te proteja în viitor te poate ajuta să îţi pui ordine în gânduri. Tehnica prin care te-ai protejat de a fi copleşit de amintirea traumei sau a abuzului te răneşte acum şi te împiedică să înveţi!

Simbolurile şi metaforele:
- incapacitatea de a pune ordine în lucruri = metaforă pentru o gândire fragmentată şi procesele ei.

Elemente ale poveştii care pot fi modificate:
Sexul copilului; materia care i se pare copilului dificilă; detaliile despre ceea ce i s-a întâmlat copilului şi soluţiile care îl fac să se simtă în siguranţă şi să poată vorbi despre traumă; persoana cu care copilul poate vorbi despre trauma suferită (consilierul şcolar, directorul, terapeutul etc.).

Notă:
Daniel era un copil în clasa a II-a, care avusese o viaţă foarte traumatizată. Tatăl a fost închis pentru abuz, iar iubitul mamei, care îl abuza crunt pe copil, nu a fost pedepsit. Mama fusese dansatoare exotică. Copilul a învăţat să citească pe măsură ce imaginea pe care o percepea despre el se îmbunătăţea, iar comportamentul mamei lui se ameliora. Daniel a început să se simtă în siguranţă.

Băiatul care nu putea să îşi pună ordine în gânduri

A fost odată ca niciodată un băiat pe nume Daniel. Încă de pe când era doar un bebeluş i s-au întâmplat multe lucruri înfricoşătoare şi foarte dificile. Oamenii tot veneau şi plecau din viaţa lui. Iar unii îl răneau. Uneori suferea de foame şi de frig.

Copiii au nevoie de iubire, încredere şi siguranţă. Daniel avea prea puţin din toate acestea.

Pentru că era doar un copil, el nu avea mijloacele necesare pentru a-şi schimba viaţa. Obişnuia să ţină în minte şi să îşi reamintească toate suferinţele. Dar simţea atâta durere, încât la un moment dat pur şi simplu a încetat să îşi mai pună ordine în gânduri. Nu el a plănuit să fie aşa. Durerea şi teama l-au schimbat. Daniel nu îşi mai amintea ce ar putea păţi atunci când cineva se supăra pe el şi se apropia cu o curea în mână. Nu se mai gândea la ce s-ar putea întâmpla dacă i-ar lipsi mâncarea. Când era amiază, el nu îşi mai amintea dimineaţa. Adeseori mintea lui parcă se golea atunci când se gândea la abuzurile suferite. Dar trupul lui încă le simţea.

Când s-a făcut puţin mai mare, viaţa i s-a îmbunătăţit. Dar, mult prea puţin. El tot nu îşi punea ordine în gânduri şi tot nu îşi putea aminti. Şi totuşi, parcă nu îi mai era frică tot timpul. Era modul prin care el se ajuta să se simtă mai bine. Nu trebuia să se gândească la ce avea să urmeze, deoarece nu era nevoit să ştie.

Când a crescut şi mai mare, viaţa i s-a îmbunătăţit şi mai mult. Dar, încă avea probleme în a-şi aminti corect evenimentele. Reuşise să se autoeduce atât de bine în a se deconecta de tot, încât făcea asta în mod automat. Nici măcar nu mai realiza ceea ce făcea.

Când a crescut destul de mare pentru a merge la şcoală şi a învăţa să citească, învăţătoarea i-a arătat o pagină plină de cuvinte şi i-a spus:

- Daniel, a venit timpul să înveţi să citeşti.

Dar mintea băiatului nu îl putea ajuta deloc. Nu îşi putea ordona cunoştinţele. Atunci când privea cuvintele ele îi păreau lipsite de orice sens. Se întâmpla aşa deoarece acela era chiar modul în care el învăţase să îşi perceapă viaţa. Dacă lucrurile păreau lipsite de sens, el le ignora şi atunci nu avea de ce să fie speriat şi trist.

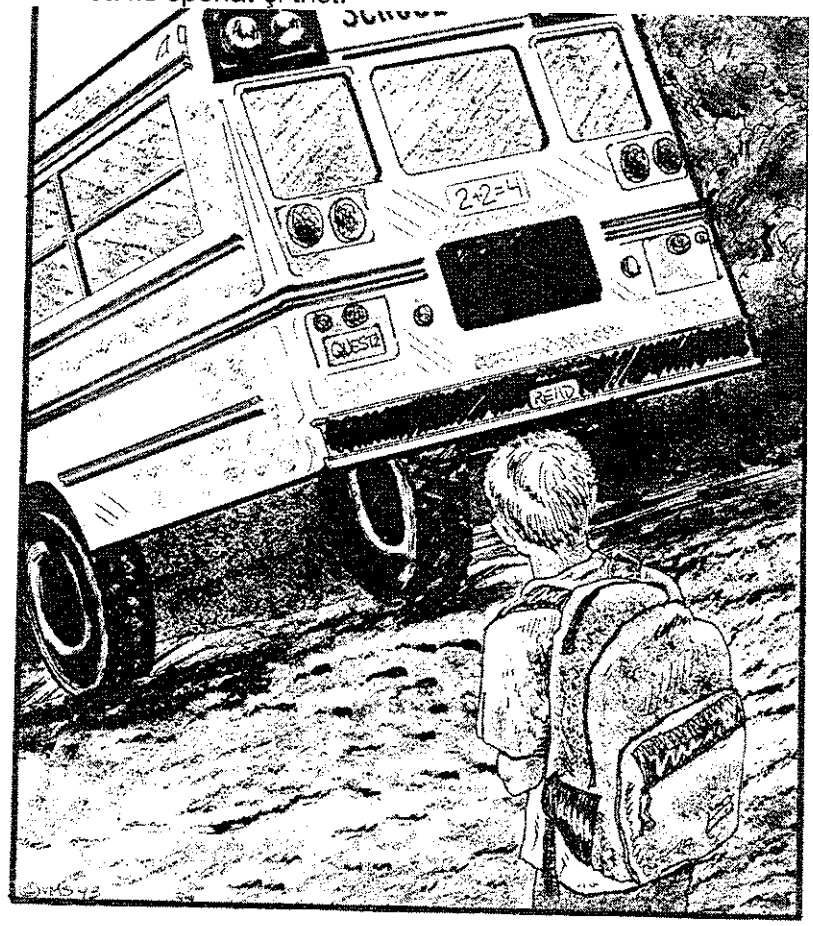

La momentul respectiv nici Daniel şi nici învăţătoarea lui nu au înţeles de ce băiatul prezenta dificultăţi la citit. În schimb, învăţătoarea a făcut tot ce i-a stat în putere ca să îl înveţe. Ea a folosit diverse manuale şi grupuri de suport. A încercat metoda laudei şi a încurajării. Chiar şi pe cea a pedepsei. A folosit chiar panglici sau mărgele colorate şi casete video. Dar toate au fost în zadar. Daniel nu putea citi deoarece nu se putea concentra.

După ce învăţătoarea a încercat tot ce a ştiut, iar Daniel tot nu ştia să citească, băiatul a acceptat acel fapt. Şi atunci când un elev nou intra în clasă, el se prezenta astfel:

- Numele meu este Daniel şi nu pot citi.

Poate că el se simţea confortabil în acea situaţie. Poate credea că dacă ar fi ştiut să citească, atunci toate acele sentimente pe care a încercat să le ignore s-ar fi întors. Şi atunci s-ar fi simţit foarte trist şi înspăimântat.

Pe zi ce trecea învăţătoarea era tot mai nedumerită în legătură cu incapacitatea lui Daniel de a citi. Însă acesta nu băga în seamă. Într-o zi ea le-a cerut tuturor elevilor să rezolve un puzzle. Doar Daniel nu a putut îndeplini cerinţa învăţătoarei lui. Apoi a încercat să asambleze o jucărie pe care o dusese la şcoală. Dar, fără rezultat. Dar învăţătoarea a observat totul şi s-a decis să îl provoace.

- Daniel, i-a spus ea, ştiu că eşti foarte isteţ şi că poţi asambla lucrurile. Doar că te-ai păcălit cumva că nu eşti în stare de aşa ceva.

După ce s-a gândit la toate lucrurile pe care nu le putea rezolva, Daniel a început să povestească ce a păţit când a fost mai mic, dar şi când a mai crescut. Învăţătoarea era un om special. Ea l-a făcut să se simtă în siguranţă. L-a ajutat să se gândească la cum s-ar descurca dacă ar fi să retrăiască acele experienţe. Aşa nu s-ar mai simţi atât de neputincios. Apoi i-a înmânat un număr de telefon. Era al unui loc unde

erau ajutaţi tocmai copiii care nu aveau ce mânca sau care erau răniţi.

Tot analizând cu învăţătoarea întâmplările prin care trecuse, băiatul a simţit cum ceva s-a schimbat în interiorul lui. Începea să fie în stare să îşi pună ordine în gânduri. Mai întâi, a reuşit să rezolve puzzle-uri, iar apoi şi-a putut asambla jucăria. Reuşind acele lucruri, el şi-a dat seama că se păcălise, spunându-şi că nu era în stare de aşa ceva. Cu cât vorbea mai mult despre ceea ce simţea şi despre experienţele sale trecute, cu atât Daniel devenea mai bun în a-şi ordona viaţa.

Au urmat apoi cuvintele. Reuşea să le realizeze. Apoi a venit rândul propoziţiilor. Şi curând putea citi. A reuşit atât de repede încât asta l-a surprins şi pe el. La sfârşitul anului şcolar Daniel nu mai spunea:

- Eu nu pot citi.

Din contră, spunea oricui îl asculta:

- Eu citesc cel mai bine din clasă deoarece am învăţat cum să ordonez lucrurile!

Când a devenit adult, Daniel s-a făcut constructor. La urma urmelor, constructorii sunt cei care îmbină lucrurile într-un mod armonios.

Din aceeaşi colecţie, urmează:

- Poveşti care reduc şi elimină coşmarurile
- Poveşti pentru adulţi şi adolescenţi
- Poveşti care să ajute individul să facă faţă morţii, pierderii sau bolii
- Poveşti pentru copii care nu au avut un curs normal de dezvoltare
- Poveşti să ajute copiii să se deschidă în legătură cu experienţe traumatice sau abuz
- Poveşti pentru copii care trebuie să depună mărturie într-un tribunal
- Poveşti care împuternicesc şi tratează simptomele unui abuz
- Poveşti care împuternicesc şi tratează simptomele de traumă sau stres post-traumatic